

Grønlands Selvstyre
Beretning om den udførte
revision 2018 (Revisions-
protokol)

Indholdsfortegnelse

1.	Årsregnskabet	1243
2.	Konklusion på den udførte revision	1244
3.	Revisionsbemærkninger til årsregnskabet	1247
4.	Revisionens udførelse	1254
5.	Finansiel revision	1256
6.	Juridisk-kritisk revision	1267
7.	Forvaltningsrevision	1271
8.	Større forvaltningsrevisionsundersøgelser	1275
9.	Revision af selvstændige offentlige virksomheder	1276
10.	Revision af nettostyrede virksomheder	1277
11.	Øvrige oplysninger	1280
12.	Erklæring	1281
	Bilag 2 – Revisionens formål, udførelse og omfang samt ansvarsfordeling	1282

1. Årsregnskabet

Naalakkersuisut har aflagt årsregnskabet for Namminersorlutik Oqartussat – Grønlands Selvstyre 2018.

Deloitte har som ekstern valgt revisor revideret årsregnskabet i overensstemmelse gældende love, regler og standarder.

Årsregnskabet med tilhørende bilag (regnskabsforklaringer) – som vi har revideret - udviser følgende hovedtal:

	<u>2018</u> <u>mio.kr.</u>	<u>2017</u> <u>mio.kr.</u>
Driftsresultat	-90	-261
Drift- anlæg & udlånsresultat (DAU-resultat)	-115	-204
Resultat korrigeret for kommercielle udlån (DA-resultat)	-133	-230
Aktiver	9.833	9.255
Balancekonto	-6.119	-6.392

- er lig med overskud og positiv balancekonto

2. Konklusion på den udførte revision

Som afslutning på revisionen har vi forsynet årsregnskabet med efterfølgende revisionspåtegning.

Med vedtagelsen af Inatsisartutlov nr. 26 af 28. november 2016 om kommunernes og Grønlands Selvstyres budgetter og regnskaber gøres det obligatorisk, at revisionen af Grønlands Selvstyre udføres efter God Offentlig Revisionsskik. Vi henviser nærmere til omtale herom i afsnit 4.

Den uafhængige revisors påtegning

Til Inatsisartut

Revisionspåtegning på årsregnskabet

Vi har revideret årsregnskabet for Landskassen for regnskabsåret 1. januar – 31. december 2018, der omfatter resultatopgørelse, balance, likviditetsopgørelse, noter og eventualforpligtelser samt særskilte bilag med regnskabsforklaringer. Årsregnskabet udarbejdes efter Inatsisartutlov nr. 26 af 28. november 2016 om kommunernes og Grønlands Selvstyres budgetter og regnskaber med senere ændringer.

Det er vores opfattelse, at årsregnskabet i alle væsentlige henseender er rigtigt, dvs. udarbejdet i overensstemmelse med Inatsisartutlov nr. 26 af 28. november 2016 om kommunernes og Grønlands Selvstyres budgetter og regnskaber med senere ændringer.

Grundlag for konklusion

Vi har udført vores revision i overensstemmelse med internationale standarder om revision og yderligere krav ifølge grønlandsk revisorlovgivning samt standarderne for offentlig revision, idet revisionen udføres ifølge Inatsisartutlov nr. 26 af 28. november 2016 om kommunernes og Grønlands Selvstyres budgetter og regnskaber med senere ændringer. Vores ansvar ifølge disse standarder og krav er nærmere beskrevet i revisionspåtegningens afsnit "Revisors ansvar for revisionen af årsregnskabet". Vi er uafhængige af Selvstyret i overensstemmelse med internationale etiske regler for revisorer (IESBA's etiske regler) og de yderligere krav, der er gældende i Grønland, ligesom vi har opfyldt vores øvrige etiske forpligtelser i henhold til disse regler og krav. Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion.

Fremhævelse vedrørende forståelse af revisionen

Naalakkersuisut har i overensstemmelse med kravene i Inatsisartutlov nr. 26 af 28. november 2016 om kommunernes og Grønlands Selvstyres budgetter og regnskaber med senere ændringer medtaget det godkendte budget for 2018 som sammenligningstal i regnskabsopgørelsen m.v. for regnskabsåret 2018. Disse sammenligningstal har ikke været underlagt revision.

Naalakkersuisuts ansvar for årsregnskabet

Naalakkersuisut har ansvaret for udarbejdelsen af et årsregnskab, der er rigtigt, dvs. uden væsentlige fejl og mangler, i overensstemmelse med Inatsisartutlov nr. 26 af 28. november 2016 om kommunernes og Grønlands Selvstyres budgetter og regnskaber med senere ændringer. mv. Naalakkersuisuts har endvidere ansvaret for den interne kontrol, som Naalakkersuisut anser for nødvendig for at udarbejde et årsregnskab uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, samt valg og anvendelse af en hensigtsmæssig regnskabspraksis og udøvelse af regnskabsmæssige skøn, som er rimelige efter omstændighederne.

Revisors ansvar

Vores mål er at opnå høj grad af sikkerhed for, om årsregnskabet som helhed er uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, og at afgive en revisionspåtegning med en konklusion. Høj grad af sikkerhed er et højt niveau af sikkerhed, men er ikke en garanti for, at en revision, der udføres i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Grønland, samt standarderne for offentlig revision, altid vil afdække væsentlig fejlinformation, når sådan findes. Fejlinformationer kan opstå som følge af besvigelser eller fejl og kan betragtes som væsentlige, hvis det med rimelighed kan forventes, at de enkeltvis eller samlet har indflydelse på de økonomiske beslutninger, som regnskabsbrugerne træffer på grundlag af årsregnskabet.

Som led i en revision, der udføres i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Grønland, samt standarderne for offentlig revision, foretager vi faglige vurderinger og opretholder professionel skepsis under revisionen. Herudover:

- Identificerer og vurderer vi risikoen for væsentlig fejlinformation i årsregnskabet, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, udformer og udfører revisionshandling som reaktion på disse risici samt opnår revisionsbevis, der er tilstrækkeligt og egnet til at danne grundlag for vores konklusion. Risikoen for ikke at opdage væsentlig fejlinformation forårsaget af besvigelser er højere end ved væsentlig fejlinformation forårsaget af fejl, idet besvigelser kan omfatte sammensværgelser, dokumentfalsk, bevidste udeladelser, vildledning eller tilsidesættelse af intern kontrol.
- Opnår vi forståelse af den interne kontrol med relevans for revisionen for at kunne udforme revisionshandling, der er passende efter omstændighederne, men ikke for at kunne udtrykke en konklusion om effektiviteten af Selvstyrets interne kontrol.
- Tager vi stilling til, om den regnskabspraksis, som er anvendt af ledelsen, er passende, samt om de regnskabsmæssige skøn og tilknyttede oplysninger, som ledelsen har udarbejdet, er rimelige.
- Konkluderer vi, om Naalakkersuisut udarbejdelse af årsregnskabet på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift er passende, samt om der på grundlag af det opnåede revisionsbevis er væsentlig usikkerhed forbundet med begivenheder eller forhold, der kan skabe betydelig tvivl om Selvstyrets evne til at fortsætte driften. Hvis vi konkluderer, at der er en væsentlig usikkerhed, skal vi i vores revisionspåtegning gøre opmærksom på oplysninger herom i årsregnskabet eller, hvis sådanne oplysninger ikke er tilstrækkelige, modificere vores konklusion. Vores konklusioner er baseret på det revisionsbevis, der er opnået frem til datoen for vores revisionspåtegning. Fremtidige begivenheder eller forhold kan dog medføre, at Selvstyret ikke længere kan fortsætte driften.

Vi kommunikerer med Naalakkersuisut om blandt andet det planlagte omfang og den tidsmæssige placering af revisionen samt betydelige revisionsmæssige observationer, herunder eventuelle betydelige mangler i intern kontrol, som vi identificerer under revisionen.

Udtalelse om ledelsesberetningen

Naalakkersuisut er ansvarlig for ledelsesberetningen.

Vores konklusion om årsregnskabet omfatter ikke ledelsesberetningen, og vi udtrykker ingen form for konklusion med sikkerhed om ledelsesberetningen.

I tilknytning til vores revision af årsregnskabet er det vores ansvar at læse ledelsesberetningen og i den forbindelse overveje, om ledelsesberetningen er væsentligt inkonsistent med årsregnskabet eller vores viden opnået ved revisionen eller på anden måde synes at indeholde væsentlig fejlinformation.

Vores ansvar er derudover at overveje, om ledelsesberetningen indeholder krævede oplysninger i henhold til Inatsisartutlov nr. 26 af 28. november 2016 om kommunernes og Grønlands Selvstyres budgetter og regnskaber med senere ændringer.

Baseret på det udførte arbejde er det vores opfattelse, at ledelsesberetningen er i overensstemmelse med årsregnskabet og er udarbejdet i overensstemmelse med kravene i Inatsisartutlov nr. 26 af 28. november 2016 om kommunernes og Grønlands Selvstyres budgetter og regnskaber med senere ændringer. Vi har ikke fundet væsentlig fejlinformation i ledelsesberetningen.

Erklæring i henhold til anden lovgivning og øvrig regulering

Udtalelse om juridisk-kritisk revision og forvaltningsrevision

Naalakkersuisut er ansvarlig for, at de dispositioner, der er omfattet af regnskabsafleggelsen, er i overensstemmelse med meddelte bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis. Naalakkersuisut er også ansvarlig for, at der er taget skyldige økonomiske hensyn ved forvaltningen af de midler og driften der er omfattet af årsregnskabet. Naalakkersuisut har i den forbindelse ansvar for at etablere systemer og processer, der understøtter sparsommelighed, produktivitet og effektivitet.

I tilknytning til vores revision af årsregnskabet er det vores ansvar at gennemføre juridisk-kritisk revision og forvaltningsrevision af udvalgte emner i overensstemmelse med standarderne for offentlig revision. I vores juridisk-kritiske revision efterprøver vi med høj grad af sikkerhed for de udvalgte emner, om de undersøgte dispositioner, der er omfattet af regnskabsafleggelsen, er i overensstemmelse med de relevante bestemmelser i bevillinger, love og andre forskrifter samt indgåede aftaler og sædvanlig praksis. I vores forvaltningsrevision vurderer vi med høj grad af sikkerhed, om de undersøgte systemer, processer eller dispositioner understøtter skyldige økonomiske hensyn ved forvaltningen af de midler og driften af de virksomheder, der er omfattet af årsregnskabet.

Hvis vi på grundlag af det udførte arbejde konkluderer, at der er anledning til væsentlige kritiske bemærkninger, skal vi rapportere herom i denne udtalelse.

Vi har ingen væsentlige kritiske bemærkninger at rapportere i den forbindelse.

3. Revisionsbemærkninger til årsregnskabet

Som det fremgår af ovenstående, så har vi forsynet Landskassens regnskab for 2018 med en påtegning uden forbehold og med fremhævelse vedrørende ikke revideret budget.

Det betyder, at Landskassen regnskab samlet set giver et retvisende billede under hensyntagen til Landskassens regnskabsprincipper – og inden for det fastsatte niveau for, hvad der er væsentligt for en regnskabslæses vurdering af regnskabet.

Vi vil indledningsvis henlede opmærksomheden på, at der løbende kan konstateres forbedringer i selvstyrets regnskabsvæsen – ikke mindst i forhold til effektiviseringen heraf.

Som eksempel herpå kan nævnes digitalisering af alle bilag samt større fokus på transaktioner på lønområdet.

Ikke desto mindre er der også til sidst i regnskabsprocessen foretaget en del korrektioner, hvilket i sig selv er positivt, da det bidrager til et mere retvisende regnskab. Omvendt er det bekymrende at disse korrektionsbehov opdages så sent i forløbet.

Vi finder endvidere fortsat, at kontrolmiljøet, herunder dokumentationen for – og opfølgningen på - udførte kontrolhandlinger ikke altid lever op til, hvad der må kunne forventes i en organisation af Selvstyrets størrelse og kompleksitet.

Som det vil fremgå af de følgende afsnit, så er der derfor i lighed med tidligere år stadig en del områder, hvor administrationen kan styrkes yderligere, ligesom der er områder, hvor vi har fundet fejl i regnskabet, der er rettet i forbindelse med færdiggørelsen af årsregnskabet.

I forhold til tidligere er det valgt, at lukke enkelte revisionsbemærkninger af mere generel og procesmæssig karakter. Disse vedrører Selvstyrets kontrolmiljø og behovet for en løbende styrkelse og udvikling heraf. Det er i stedet valgt, at beskrive disse problemstillinger under de relevante områder.

Symboler

Nedenfor har vi foretaget en uddybende gennemgang af de resultater, vores revision har givet anledning til.

Symbol	Forklaring
	Gennemgangen har ikke givet anledning til bemærkninger. Punktet kan lukkes
	Gennemgangen har bortset fra enkelte uhensigtsmæssigheder ikke givet anledning til bemærkninger. Punktet er delvist åbent

	Gennemgangen har givet anledning til bemærkninger. Det indstilles til Revisionsudvalget, at spørge nærmere ind til, hvorledes forvaltningen vil imødegå forholdet.
	Der er konstateret væsentlige svagheder/forhold, Det indstilles til Revisionsudvalget, at der udtales en kritik af forholdet overfor forvaltningen og at der stilles krav om etablering af forholdsregler, så gentagelser undgås..

3.1. Årets revisionsbemærkninger

Årets revision har ikke givet anledning til nye revisionsbemærkninger.

3.2. Opfølgning på tidligere revisionsbemærkninger

Vi har fulgt op på tidligere afgivne revisionsbemærkninger og gennemgået Naalakkersuisuts kommentarer til vores Revisionsprotokol af 7. juni 2017, ligesom vi har gennemgået Revisionsudvalgets betænkning om forslag til Inatsisartut-beslutning om godkendelse af Landskassens regnskab for 2017.

Nr.	Revisionsbemærkning	Reference	Status	Vurdering
2013-04	Indskærpelse af bruttolønlisternes vigtighed i forhold til den interne kontrol	3.2.1 5.3.3	Åben	
2013-07	Løbende opfølgning og afstemning af udlånsporteføljer i løbet af året	3.2.2 5.3.6. og 5.3.7.	Åben	
2013-08	Yderligere styrkelse af arbejdet med afstemninger af gæld til leverandører, med henblik på at sikre korrekt registrering af køb af varer og tjenester.	3.2.3 5.3.9.1.	Åben	
2013-09	Indskærpelse af regler om bevillingskontrol – Herunder begrundelser for, hvorfor det ikke har været muligt at indhente fornøden hjemmel til merforbrug	3.2.4 6.2.1	Lukket	
2016-02	Løbende afstemning af bogførte lønninger, samt afstemning af sammenhænge mellem Sulinal og XAL	3.2.5 5.3.3	Åben	
2016-04	Manglende stillingtagen af åbenstående poster ved kreditor- og bankafstemninger	3.2.6 5.3.10.1	Åben	
2017-01	Manglende afstemning af bevillinger og tillægsbevillinger vedrørende projekter under Anlægs- og renoveringsfonden	3.2.7.	Åben	

2017-02	Manglende funktion i XAL-lånemodul til håndtering af rentetilskrivning, opkrævning af afdrag m.v.	3.2.8.	Åben	!
---------	---	--------	------	---

Der er afklaret en enkelt bemærkning fra 2017 til 2018 (2013-09).

Punkter slettes fra oversigten året efter de betragtes som værende afklaret.

3.2.1. Indskærpelse af Bruttolønlisternes vigtighed i forhold til interne kontroller (2013-4)

I revisionsprotokollen for 2013 side 955 anførte vi følgende:

" Vi har herunder ved besøg i decentrale enheder testet enhedernes kontrol af bruttolønslister. Dette er en nøglekontrol i forhold til sikring mod, at der udbetales forkerte lønninger. Bruttolønslisterne gennemgås med forskellig grad af omhyggelighed og vi anbefaler, at vigtigheden af denne kontrol indskærpes over for de enkelte enheder."

Vi har ved årets revision konstateret at forholdet ikke er væsentlig ændret i forhold til tidligere år, men dog forbedret hos de større departementer ved gennemgangen af bruttolønslisterne.

Det er således især hos mindre enheder, at godkendelsen mangler.

Vi har ligeledes ved vores revision konstateret, at der ikke følges op på, hvorvidt der modtages retur vedrørende udsendte bruttolønslister, vi anbefaler at denne kontrol etableres.

Vi fastholder derfor vores revisionsbemærkning fra tidligere.

3.2.2. Løbende opfølgning og afstemning af udlånsporteføljer i løbet af året (2013-7)

I revisionsprotokollen for 2013 side 959 anførte vi følgende:

" Vi har påset at låneporteføljerne er opgjort og værdiansat i overensstemmelse med selvstyrets regnskabsprincipper. Derudover har vi udtaget en stikprøve, hvor vi har indhentet og gennemgået den underliggende lånedokumentation."

Selvstyret kan i henhold til bemærkningerne til Finanslovskonto 89.72.12 yde rente- og afdragsfrie lån til – primært - Illuut A/S. Det afgøres imidlertid først ved den endelige udstedelse af gældsbrevet, hvorvidt lånene lever op til kravene for rente- og afdragsfrie lån.

I henhold til selvstyrets regnskabsprincipper skal sådanne lån værdiansættes til 0 kr. Der foretages ikke i tilstrækkelig grad opfølgning på, hvorvidt lånene er rente- og afdragsfrie eller ej i løbet af året, hvorfor der foretages ganske store værdireguleringer afledt af gennemgangen af låneporteføljen i forbindelse med aflæggelsen af årsregnskabet.

Vi anbefaler at der følges tættere op herpå i løbet af året, således de store reguleringer i forbindelse med regnskabsaflæggelsen undgås fremadrettet."

Der har været arbejdet med at styrke arbejdet på området i løbet af året - og der er konstateret betydelige forbedringer i forhold til kontrolarbejdet i tilknytning til ESU og BSU lån.

Årsafslutningsprocessen har dog vist, at der fortsat er behov for at arbejde videre med kontrolarbejdet i forhold til håndtering af lån administreret af INI A/.

Vi fastholder derfor vores revisionsbemærkning fra tidligere – dog alene relateret til låneporteføljen, der administreres af INI A/S.

3.2.3. Yderligere styrkelse af arbejdet med løbende afstemninger af leverandørgæld (2013-8)

I revisionsprotokollen for 2013 side 963 anførte vi følgende:

" Ved revisionen i forbindelse med aflæggelsen af årsregnskabet har vi konstateret enkelte åbentstående poster, hvor en regning fremgår af leverandørens kontoudtog pr. 31. december, men hvor regningen endnu ikke ses bogført i selvstyrets regnskab.

Det kan være en indikation af, at udgifterne ikke er korrekt periodiseret – og at der dermed mangler udgifter i det aflagte årsregnskab. Det er dog ikke vores vurdering, at dette påvirker det samlede årsregnskabs retvisende billede.

Vi anbefaler at arbejdet med afstemning af kreditorer – og afklaring af eventuelle åbentstående mellemværender – skærpes yderligere fremad rettet."

Afstemning af mellemværender med eksterne leverandører er en nøglekontrol i forhold til sikringen af en korrekt periodisering af køb af varer og tjenester. Dette har igen stor betydning for om, såvel den løbende budgetopfølgning som årsregnskabet er retvisende.

Der har været arbejdet med at styrke processen på området i løbet af året, men såvel vores revision i løbet af året som i forbindelse med årsafslutningsprocessen har vist, at der ikke foretages afstemninger i tilstrækkeligt omfang, samt at de foretagne afstemninger indeholder for mange åbentstående poster, hvorfor der fortsat er behov for at arbejde videre med afstemninger af mellemværender med kreditorer.

Vi anbefaler at arbejdet med afstemning af kreditorer – og afklaring af eventuelle åbentstående mellemværender – skærpes yderligere fremad rettet, således at der fokuseres på månedsvist at afstemme top10 leverandører, samt udføre kontrol af afstemningerne.

Især arbejdet med afstemning af gæld til andre offentlige myndigheder (kommunerne) og andre Selvstyre-kontrollerede enheder (nettostyrede virksomheder og selskaber) bør styrkes.

Vi fastholder derfor vores revisionsbemærkning fra tidligere.

3.2.4. Indskærpelse af reglerne om bevillingskontrol (2013-9)

I revisionsprotokollen for 2013 side 967 anførte vi følgende:

" Det fremgår af Lov om Grønlands Selvstyres budget, at ingen udgift må afholdes og ingen indtægt må oppebæres uden forudgående bevilling. Bevillingsmæssigt sondres mellem driftsbevillinger, lovbundne bevillinger, tilskudsbevillinger, anlægsbevillinger og indtægtsbevillinger. Med mindre andet fremgår eksplicit, så gives bevillingerne som nettobevillinger – dvs. at merindtægter ikke automatisk må anvendes til merudgifter.

Ifølge Regnskabshåndbogen sektion 7.3. skal der afgives regnskabsmæssige forklaringer, når det totale forbrug afviger med mere end 2 pct. eller 200.000 kr. i forhold til den givne bevilling.

Departementet skal oplyse, hvilke forhold der kan begrunde afvigelserne set i forhold til de gennemførte aktiviteter – og hvorfor der i givet fald ikke har kunnet skaffes bevillingsmæssig hjemmel for afvigelsen."

Det er vores vurdering, at regnskabsforklaringerne er bedre end tidligere, men at der fortsat mangler tilstrækkeligt substans i forklaringerne – herunder betragtninger om aktivitetsniveauer, konsekvenser af ubesatte stillinger etc.

Der ses i år kun få steder begrundelser for, hvorfor man ikke har kunnet skaffe bevillingsmæssig hjemmel for afvigelsen.

Overordnet betragtet kan en bevillingsoverskridelse – som følge af en manglende tillægsbevillingsansøgning - skyldes manglende præcision og rettidig omhu i den økonomiske styring, manglende evne eller vilje til at gennemføre tilstrækkelige tiltag i forhold til truende bevillingsoverskridelser og/eller udgifter udløst af ekstraordinære begivenheder ultimo året, som det dermed ikke har været muligt forudse i så god tid, at det har været muligt at gennemføre en tillægsbevillingsproces.

Der er fra flere sider udtrykt ønske om en justering af reglerne for, hvornår der skal redegøres for, hvorfor det ikke har været muligt, at indhente den fornødne bevillingsmæssige dækning til imødegåelsen af bevillingsafvigelsen. Dette kan derfor overvejes.

Reglerne er tilpasset, således der alene skal afgives regnskabsmæssige forklaringer ved afvigelser på 2 pct. eller 1 mio. kr. og/eller såfremt der er knyttet en tekstanmærkning til kontoen, der hjemler overførsler mellem årene.

Der ud over er kravene til begrundelse af, hvorfor det ikke har været muligt, at indhente den fornødne tillægsbevilling præciseret.

På trods af at der fortsat savnes enkelte begrundelser for, hvorfor det ikke har været muligt, at indhente den fornødne tillægsbevilling betragter vi derfor nu punktet som værende afklaret.

3.2.5. Løbende afstemning af bogførte lønninger, samt afstemning af sammenhænge mellem Sulinal og XAL. (2016-02)

I revisionsprotokollen for 2016 side 1155 anførte vi følgende:

"Der er i forbindelse med udarbejdelsen af årsregnskabet for 2016 foretaget afstemning mellem de samlede lønninger, der er udbetalt ifølge lønsystemet og lønninger, der er indberettet til Skattestyrelsen via Sulinal – samt de lønninger, der er bogført i økonomisystemet og som dermed indgår i årsregnskabet. Men ikke mellem Sulinal og XAL (finansbogholderiet)

Løbende afstemning af de bogførte lønninger anses for en væsentlig kontrol, til at opdage eventuelle fejl i forbindelse på lønområdet. I den forbindelse foretages der en gang årligt afstemning.

Det er vores vurdering at der, for at kontrollen er effektiv, bør foretages afstemning månedsvist hvilket vil sikre en kortere periode med usikkerhed. Endvidere mangler de foretagne afstemninger, det sidste ben, hvilket vil sige afstemning mellem Sulinal og XAL.

Vi har af flere omgange forespurgt en sådan afstemning, uden held. Det er vores anbefaling at afstemninger af løn prioriteres og udføres oftere. "

Det er endnu ikke lykkedes, at få etableret en rutine, der sikrer en løbende månedlig afstemning af alle tre elementer i afstemningen.

Vi betragter derfor fortsat punktet som åbent.

3.2.6. Manglende stillingtagen til åbenstående poster ved kreditor- og bankafstemninger (2016-04)

I revisionsprotokollen for 2016 side 1155 anførte vi følgende:

"I forbindelse med de foretagne afstemninger af bank og kreditorer fra centralt hold, har vi i forbindelse med revisionen, konstateret en række åbenstående poster af ældre dato, som der ikke er taget stilling til.

Det er vores opfattelse at det som udgangspunkt er de enkelte enheders ansvar at sådanne poster afklares løbende, men at dette ikke sker, og at der fra centralt hold ikke tages hånd om dette."

Der har været arbejdet med dette i året, men vi kan fortsat konstatere eksempler på, at bankkonti ikke er afstemt og/eller at der ikke er fulgt op på åbenstående poster.

Vi betragter derfor fortsat punktet som værende åbent.

3.2.7. Manglende afstemning af bevilling for projekter under Anlægs- og renoveringsfonden.

Registreringer af bevillinger og tillægsbevillinger fungerer nu tilfredsstillende.

I forbindelse med gennemgangen af projekter i Anlægs- og Renoveringsfonden blev der konstateret flere eksempler på, at afsluttede projekter ikke var lukket – hvilket vil sige at restbevillingen ikke var tilbageført til de relevante bevillingskonti i resultatopgørelsen.

Differencerne på de enkelte hovedkonti blev opdaget af Deloitte, hvorefter ASA korrigerede herfor.

Der ud over blev det konstateret, at der på et antal udlånsprojekter fejlagtigt henstod større debetsaldi. Dette blev efterfølgende korrigeret via posteringer direkte på balancekontoen.

Vi er enige i de foretagne korrektioner. Ikke desto mindre viser processen, at der fortsat er behov for at sikre en løbende opfølgning på projekter i Anlægs- og Renoveringsfonden.

Det anbefales, at projekterne i Anlægs- og Renoveringsfonden gennemgås såvel i årets løb som i forbindelse med årsafslutningen for at sikre, at registreringer i ERP-systemet er nøjagtige.

Der er også i 2018 konstateret afvigelser og behov for efterposteringer.

Vi betragter derfor fortsat punktet som værende åbent.

3.2.8. Manglende funktionalitet til rentetilskrivning og opkrævning af afdrag.

Visse boligstøttelån er rente- og afdragsfrie i en periode på 10-20 år. For en del af disse lån er den rente- og afdragsfrie periode nu ved at ophøre.

Lånemodulet i XAL, der anvendes til administration af disse lån, er imidlertid ikke sat op til at administrere rentetilskrivninger og opkrævninger af afdrag.

Vi skal anbefale, at der tages initiativ til at finde en hensigtsmæssig løsning på denne problemstilling inden mængden af lån med udløbet rente- og afdragsfrihed når et sådant omfang, at det ikke er hensigtsmæssigt at administrere manuelt.

Dette er endnu ikke udbedret.

Vi betragter derfor fortsat punktet som værende åbent.

3.3. Opfølgning på Revisionsudvalgets betænkning vedrørende regnskab 2017

På baggrund af vores revisionsprotokol til Landskassens regnskab for 2017 har Revisionsudvalget indhentet Naalakkersuisuts besvarelser til de afgivne revisionsbemærkninger.

Vi har gennemgået de modtagne svar, ligesom vi har gennemgået Revisionsudvalgets betænkning til Landskassens årsregnskab for 2017.

For en række af de initiativer, der indgår i Naalakkersuisuts besvarelser er det endnu for tidligt at vurdere, hvorvidt de er iværksat fuldt ud – og hvorvidt de har haft den ønskede effekt.

Som det fremgår af afsnittet om opfølgning på revisionsbemærkninger fra tidligere år, så er en del af punkterne fra tidligere fortsat åbenstående, hvilket blandt andet er et udtryk for, at der går et stykke tid fra beslutning af initiativ til den konkrete effekt kan ses.

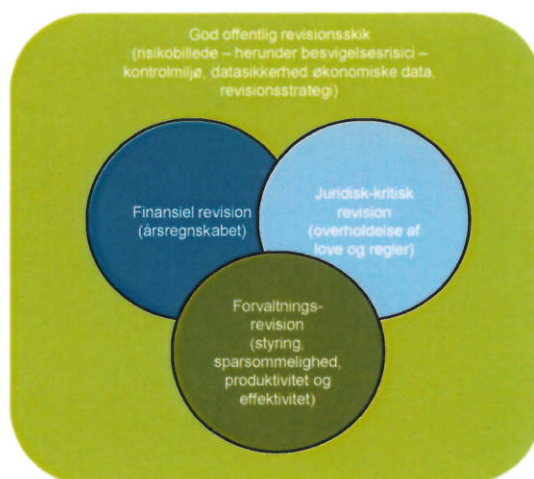
Vi vil ved revisionen af årsregnskabet for 2019 fortsat følge op på fremdriften af de iværksatte initiativer til afhjælpning af de påpegede forhold – samt effekten heraf.

4. Revisionens udførelse

Revisionen er udført i overensstemmelse med Inatsisartutlov nr. 26 af 28. november 2016 om kommunernes og Grønlands Selvstyres budgetter og regnskaber med senere ændringer.

Med loven gøres det obligatorisk, at revisionen af Grønlands Selvstyre udføres efter God Offentlig Revisionskik, som denne er defineret i Standarderne for Offentlig Revision (SOR).

Revisionsudvalget kan derudover iværksætte forvaltningsrevisionsundersøgelser.

Som statsautoriserede revisorer er vi underlagt gældende internationale revisionsstandarder for statsautoriserede revisorer.

Udover revisionsstandarderne for statsautoriserede revisorer vil vi fra og med revisionen af årsregnskabet for 2018 fuldt ud arbejde i overensstemmelse med standarderne for god offentlig revision ved udførelsen af revisionen af Grønlands Selvstyre.

Revisionspåtegningen er blevet tilpasset fra 2018, hvor vedtagelsen af den nye Budgetlov indfører God Offentlig Revisionskik som revisionsprincip i selvstyre og kommuner.

Vi har i øvrigt i bilag 2 redegjort nærmere for revisionens formål, udførelse og omfang samt ansvarsfordelingen mellem Selvstyret og os.

4.1. Risikobillede

Revisionen planlægges og udføres på grundlag af en systematisk vurdering og kontroller, således at hovedvægten lægges på de poster i årsrapporten, de dele af selvstyrets regnskabs- og rapporteringssystemer samt øvrige forretningsgange, hvor risikoen for væsentlige fejl er størst.

På samme vis foretages en vurdering af, hvor risikoen for overtrædelser af love og regler i forhold til de dispositioner, der er omfattet af regnskabsaflæggelsen, herunder om de er i overensstemmelse med meddelte bevillinger, Naalakkersuisuts og Inatsisartuts øvrige beslutninger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

Endvidere gennemføres der en vurdering af, hvor risikoen for at udførelsen af de politisk truffene beslutninger ikke varetages på en økonomisk hensigtsmæssig måde.

Revisionen planlægges og udføres på grundlag af en systematisk risikovurdering på tværs af selvstyrets departementer, styrelser og institutioner, således at hovedvægten lægges på de poster i årsregnskabet, de dele af selvstyrets regnskabs- og rapporteringssystemer samt øvrige forretningsgange, hvor risikoen for væsentlige fejl er størst.

Dette indebærer også at hovedparten af revisionen udføres ved besøg i de centrale enheder, der varetager en række opgaver på tværs af selvstyrets enheder, herunder ASA (Regnskab) og ASA (Løn), Skattestyrelsen og Digitaliseringsstyrelsen.

Derudover besøges alle departementer som udgangspunkt hvert år, ligesom enheder under selvstyret med krav om aflæggelse af reviderede driftsregnskaber (brancheskolerne og de nettostyrede virksomheder) ligeledes besøges hvert år.

Øvrige enheder besøges efter en rotationsplan, der koordineres med selvstyrets Interne Revision.

Revisionen omfatter ikke en gennemgang af samtlige bilag og transaktioner, men udføres ved, at vi ved stikprøver indhenter dokumentation for eller på anden måde får bekræftet bogføringens og årsregnskabet's rigtighed. I forbindelse hermed tester vi de interne kontroller i det omfang, vi finder det nødvendigt for revisionen af årsregnskabet.

På samme vis udføres den juridisk-kritiske revision og forvaltningsrevision efter en rotationsplan, således væsentlige områder omfattes af revisionen over en flerårig periode, men ikke hvert år.

Juridisk-kritisk revision i forhold til generelle forvaltningsretlige love og regler og materialretlige love og regler revideres i overensstemmelse med gældende revisionsstandarder kun som et led i større forvaltningsrevisionsundersøgelser.

5. Finansiell revision

Finansiell revision omfatter undersøgelser af, hvorvidt Selvstyrets årsregnskab i alle væsentlige henseender er rigtigt, dvs. uden væsentlige fejl og mangler i forhold til Inatsisartutlov nr. 26 af 28. november 2016 om kommunernes og Grønlands Selvstyres budgetter og regnskaber med senere ændringer.

Årsregnskabet skal give et retvisende billede af de økonomiske transaktioner i året og den økonomiske stilling pr. 31.12. opgjort efter Selvstyrets regnskabsprincipper, som disse er fastlagt i love og bekendtgørelser om Selvstyret regnskabsvæsen samt i Selvstyrets Regnskabshåndbog.

Dette er dels en forudsætning for at kunne vurdere Selvstyrets økonomiske præstationer og stilling – men også for at have et validt grundlag for bevillingsafregningen (overholdelse af bevillingsreglerne).

Revisionen udføres stikprøvevis med afsæt i en vurdering af risiko og væsentlighed. Revisionen fokuserer således primært på de områder, hvor risikoen for væsentlige fejl og mangler er størst.

5.1. Kontrolmiljø

Et stærkt internt kontrolmiljø er det bedste værn mod såvel bevidst som ubevidst fejl og mangler i regnskabsgrundlaget.

I lighed med tidligere år har vi i revisionen haft fokus på selvstyrets kontrolmiljø, og hvorledes der er designet og implementeret et effektivt kontrolmiljø.

Nedenstående figur markerer opbygningen af selvstyrets kontrolmiljø, hvoraf områder markeret med grønt er udtryk for særlige fokuspunkter i revisionen i forhold til revisionen af årsregnskabet.

Revisionen omfatter en vurdering af, om virksomhedens rapporteringssystemer, forretningsgange og interne kontroller fungerer forsvarligt. Formålet hermed er at påse, om der forefindes korrekte, troværdige og rettidige bogholderiregistreringer som grundlag for regnskabsaflæggelsen.

5.1.1. Status på kontrolmiljøet

Revisionen viser at der kun i meget begrænset omfang udføres en bevidst og struktureret vurdering af risici for fejl og mangler og/eller at dette arbejde dokumenteres.

Selvstyrets arbejde med intern kontrol ville kunne styrkes ved en mere bevidst og struktureret tilgang til kortlægning af risici for såvel bevidste som ubevidste fejl og mangler samt design af relevante kontroller til imødegåelse af disse risici – og ikke mindst en styrket opfølgning på, at disse kontrolaktiviteter reelt også udføres i det omfang og med den dybde, som de er designet.

Dette drøftes løbende med ASA og ifølge ASA vil dette arbejde blive integreret i arbejdet med implementeringen af nyt ERP system.

I lighed med 2017 skal det foreslås, at der fremadrettet udarbejdes en årlig redegørelse for udviklingen i Selvstyrets finansielle kontrolmiljø til brug for revisionens opfølgning herpå.

Redegørelsen bør som minimum adressere de overfor anførte elementer i kontrolmiljøet.

Det er vores vurdering, at processen med udarbejdelsen af redegørelsen vil give anledning til en række konstruktive overvejelser, der igen vil kunne føre til et mere effektivt, risikobaseret kontrolarbejde.

5.2. Anvendelse af IT og generelle IT-kontroller

En stadig større del af Selvstyrets administrative processer sker digitalt eller ved hjælp af digitale værktøjer. Udviklingen imødegår nogle af de risici, der følger af manuelle processer – men indebærer samtidig nogle nye og ofte mere komplekse risici for fejl og mangler.

Generelle it-kontroller er de kontroller, som ledelsen har etableret i og omkring organisationens væsentlige it-platformer med henblik på at opnå en velkontrolleret og sikker it-anvendelse og dermed understøtte en pålidelig databehandling i it-baserede forretningsprocesser.

Vi har i forbindelse med revisionen opdateret vores kendskab til selskabets it-anvendelse med henblik på generel vurdering af it-kontrolmiljøet og vurdering af risici for væsentlige fejl i årsregnskabet. Vi har således gennemgået udvalgte generelle it-kontroller for design og implementering

Disse systemer omfatter primært:

- Windows AD (operativsystem)
- XAL (finansbogføring)
- IRIS (fakturahåndtering)
- MR-løn (lønadministration)
- E-skat (skatteadministration)
- Sulinal (skatteadministration – indberetning)
- Betalingssystemer

På baggrund af vores revision af udvalgte generelle it-kontroller, som vi har vurderet relevante i forhold til at foretage en vurdering af det overordnede modenhedsniveau på it-kontrol områder i Naalakkersuisut, har vi identificeret følgende væsentlige områder til forbedring:

- Vi anbefaler, at Naalakkersuisut udarbejder en overordnet og ledelsesgodkendt it-risikoanalyse med henblik på at fastlægge det it-sikkerhedsniveau, som ledelsen ønsker for Naalakkersuisut

- Vi anbefaler, at Naalakkersuisut udarbejder en formel brugeradministrationsprocedure, omfattende alle systemer og platforme. Proceduren bør omfatte:
  - Proces for oprettelse af brugere og tildeling af rettigheder.
  - Proces for periodisk (minimum årlig) revurdering af adgange og rettigheder inkl. stillingtagen til hvorvidt der er etableret betryggende funktionsadskillelse.
  - Nedlukning af brugere rettidigt ved fratrædelse.

I forlængelse heraf anbefaler vi at Naalakkersuisut sikrer at proceduren forankres i hele Selvstyret med henblik på at sikre at denne følges konsekvent og at alle brugeroprettelser, brugernedlæggelser og den periodiske revurdering af rettigheder og funktionsadskillelse formelt dokumenteres.

- Vi anbefaler, at anvendelsen af fællesbrugerprofiler på XAL, IRIS, MRLøn og eSkat ophører, og erstattes af personhenførbare brugerprofiler.
- Vi anbefaler, at udviklere ikke har direkte og ubegrænset adgang til produktionsmiljøet på XAL, IRIS, MRLøn og eSkat. Såfremt dette ikke er muligt at implementere, anbefaler vi at der etableres overvågning af udviklers handlinger på produktionsmiljøer (fx logning af adgange til produktionsmiljøer og periodisk, proaktiv og formel gennemgang af logs).

Det skal også på dette område fortsat foreslås, at der indføres et krav om, at der skal udarbejdes en redegørelse for status på arbejdet med at styrke sikkerheden i forhold til anvendelsen af IT til understøttelse af de administrative processer til brug for den eksterne revision.

Også på dette område vil processen i forbindelse med udarbejdelsen af en sådan redegørelse kunne give anledning til en række konstruktive overvejelser og tiltag.

5.2.1. Nyt fællesoffentligt ERP-system

Naalakkersuisut skulle allerede i 2018 have implementeret et nyt ERP-system (Enterprise Resource Planning). Implementeringen er dog udskudt i flere omgange og det forventes nu, at systemet implementeres gradvist i løbet af 2019 og frem til primo 2020.

Ud over selve ERP-systemet (som reelt blot er et nyt økonomisystem) indføres der en ny fælles offentlig kontoplan, der har til formål at understøtte en bedre økonomistyring i den offentlige sektor.

Begge projekter indebærer meget store behov for test af opsætningen af den nye system, overførslen af data fra gamle til nye systemer samt kompetenceudvikling af brugerne.

Testene har vist at system og organisation ikke har været klar til implementeringen, hvorfor denne er udsat gentagne gange.

Vi er enige i at systemernes og organisationens parathed går forud for en hurtig implementering, da man ellers dels risikere et markant fald i den registreringsmæssige sikkerhed og en deraf afledt stor udfordring for den løbende økonomiske styring.

5.2.2. Drøftelser med ledelsen om besvigelser

Besvigelser omfatter såvel uberettiget fjernelse og/eller anvendelse af Selvstyrets aktiver som bevidst manipulation af periodisering af indtægter og udgifter (bogføring af indtægter og udgifter i forkert periode i forhold til Selvstyrets regnskabsprincipper).

I forbindelse med planlægning af vores revision har vi forespurgt ledelsen i Økonomi- og Personalestyrelsen om risikoen for besvigelser – og deres kendskab til besvigelser i året eller i forbindelse med regnskabsaflæggelsen.

Ledelsen har over for os oplyst, at der efter dens vurdering ikke er særlig risiko for besvigelser, og at selvstyret har et effektivt kontrolmiljø, der afdækker risikoen for væsentlig fejlinformation i årsregnskabet, herunder fejlinformation forårsaget af besvigelser.

Ledelsen har endvidere oplyst, at den ikke har kendskab til besvigelser eller igangværende undersøgelser af formodede besvigelser af væsentlig karakter.

Det bør som nævnt overvejes at etablere en mere systematisk risikostyring, således man strukturet og systematisk kortlægger sådanne risici og følger op herpå.

Derved vil der være en bedre dokumentation, der underbygger ledelsens vurdering.

Vi skal bemærke, at vi ikke under vores revision har konstateret fejl i årsregnskabet som følge af besvigelser.

5.3. Årsregnskab

5.3.1. Årsregnskab – anvendt regnskabspraksis

Selvstyret årsregnskab aflægges i al væsentlighed efter udgiftsbaserede regnskabsprincipper.

Det betyder at indtægter og udgifter som udgangspunkt henføres til det regnskabsår, hvor den ydelse der ligger til grund for en indtægt eller en udgift leveres (retserhvervesprincipper).

Grundprincippet afviges dog på enkelte områder som eksempelvis indtægter fra skatter og afgifter (indberettede skatter korrigeret for resultater af det ligningsmæssige arbejde) samt i forhold til betydelige krav, der ikke kan opgøres endeligt på status tidspunktet (hensættelser).

For så vidt angår de selvstændige virksomheder (brancheskolerne), så indgår disse både som aktivitetsbaserede tilskud (udgift) på en Finanslovskonto og som indtægter på andre Finanslovskonti. Både udgift og indtægt gives som Driftsbevillinger. Der foretages ikke eliminering heraf, hvorfor Selvstyrets samlede regnskab kommer til at vise større udgifter og indtægter end der reelt er tale om.

På en række Finanslovskonti (primært vedrørende brancheskolerne) er der overførselsadgang, hvilket administreres ved at over/underskud bogføres i skolernes regnskaber. Derved påvirkes selvstyrets samlede regnskab med poster, der ikke reelt er udtryk for indtægter/udgifter i det pågældende regnskabsår.

Konsolideringsmæssigt er regnskabet opbygget således, at nettostyrede virksomheder kun indgår med bevillingsafregning og mellemregninger – principielt på samme måde som de Selvstyreejede selskaber.

Selvstyret viser to resultater i årsregnskabet:

- **DAU-resultatet** – der udgør summen af indtægter, driftsudgifter, anlægsudgifter og forskydninger i udlån. DAU-resultatet har til formål, at sikre en bevillingsmæssig ramme for både indtægter og udgifter og ind- og udbetalinger vedrørende udlån.
- **DA-resultatet** – der udgør DAU-resultatet korrigeret for (efter tilbageførsel af) forskydninger i udvalgte udlån. *Det defineres fra lånetype til lånetype, hvorvidt det skal korrigeres i DAU-*

resultatet for at nå frem til DA-resultatet eller ej. Vurderingen sker med afsæt, hvorvidt lånet er rentebærende - og hvorvidt der kan forventes en tilbagebetaling af hovedstolen gennem eksempelvis brugerbetaling udløst af det bagved liggende aktiv (eksempelvis vandkraftværk)

Vi anbefaler at såvel overførselsregler som konsolideringsprincipper og opgørelsen af de forskellige resultatbegreber beskrives bedre under anvendt regnskabspraksis, således en regnskabslæser har mulighed for at tage højde herfor, såfremt det måtte ønskes.

Vi har dog noteret os, at der er indføjet nye afsnit i beskrivelsen af anvendt regnskabspraksis i årsregnskabet for 2018.

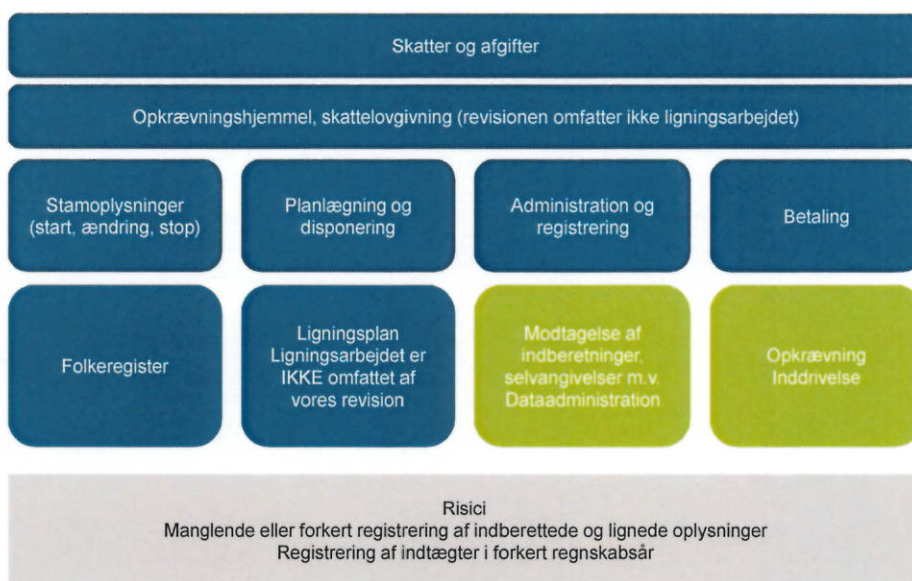
Vi anbefaler endvidere, at det defineres mere klart, hvilke poster, der skal korrigeres for i DA-resultatet.

Endelig anbefaler vi, at det defineres, hvilke poster, der fremadrettet må posteres via egenkapitalen – herunder i forhold til håndtering af korrektioner vedrørende tidligere år.

Vi har i øvrigt kontrolleret, hvorvidt årsregnskabet er aflagt i overensstemmelse med den beskrevne regnskabspraksis uden dette har givet anledning til bemærkninger.

5.3.2. Skatter og afgifter, 2.944 mio.kr.

Indtægter fra skatter og afgifter administreres af Skattestyrelsen.

Områder markeret med grønt er udtryk for, at dette er særlige fokuspunkter i revisionen.

Vi har påset at der er foretaget afstemning mellem økonomisystemet og E-skat, ligesom vi har indhentet og gennemgået Skattestyrelsens redegørelse for periodisering af skatter i overensstemmelse med Selvstyrets regnskabsprincipper herfor.

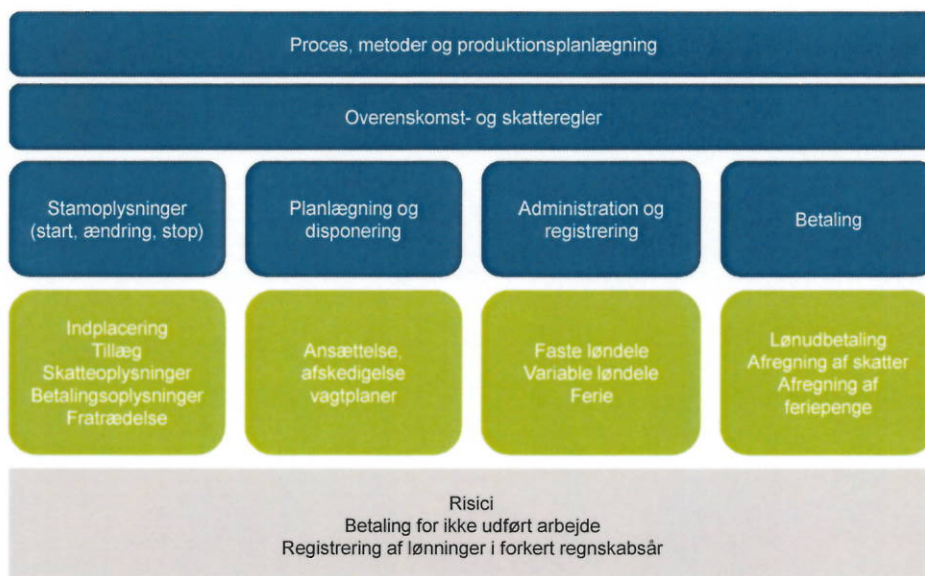
Indførelsen af digitale indberetninger fra arbejdsgiverne gennem de senere år har medført en hurtigere registrering af skatter, hvorved en stadig større del af skatteindtægterne indtægtsføres i det år, som skatterne faktisk vedrører.

Det skal for god ordens skyld nævnes, at vores revision ikke omfatter selve skatteligningen.

På afgiftssiden har vi påset, at de afgifter, der opkræves med faste intervaller er indtægtsført i korrekt regnskabsår.

5.3.3. Lønninger og pensioner, 1.868 mio.kr.

En stor del af lønadministrationen varetages af ASA (Løn)

Områder markeret med grønt er udtryk for, at dette er særlige fokuspunkter i revisionen

5.3.3.1. Bruttolønninger

Vi har ved besøg i decentrale enheder testet enhedernes kontrol af bruttolønninger. Dette er en nøglekontrol i forhold til sikring mod, at der udbetales forkerte lønninger. Bruttolønningerne gennemgås med forskellig grad af omhyggelighed og vi anbefaler, at vigtigheden af denne kontrol indskræpes over for de enkelte enheder.

Enhederne skal hver måned indsende en godkendelse af bruttolønningerne til ASA. Vi har ved den løbende revision konstateret, at dette ikke altid sker, ligesom der ikke er implementeret rykkerprocedure til at sikre der modtages svar fra enhederne. Vi anbefaler at der oprettes procedurer til at sikre dette.

I forbindelse med årsafslutningen har vi påset, at der er foretaget afstemning mellem økonomisystem, lønsystem og indberetninger til Skattestyrelsen.

Der er i forbindelse med udarbejdelsen af årsregnskabet for 2018 foretaget afstemning mellem de samlede lønninger, der er udbetalt ifølge lønsystemet og lønninger, der er indberettet til Skattestyrelsen via Sulinal – samt de lønninger, der er bogført i økonomisystemet og som dermed indgår i årsregnskabet. Men ikke mellem Sulinal og XAL

Løbende afstemning af de bogførte lønninger er en væsentlig kontrol, til at opdage eventuelle fejl i forbindelse på lønområdet.

Kontrollen udføres p.t. en gang årligt. For både at styrke kontrollens effektivitet og for at lette arbejdet med afstemningen, bør afstemning foretages månedsvist.

Dette vil indebære at eventuelle fejl og mangler opdages tidligere – og det vil give en større rutine i gennemførelsen af afstemningsarbejdet.

Samtidig bør afstemningsarbejdet tillige omfatte afstemningen mellem Sulinal og XAL.

5.3.4. Køb af varer og tjenesteydelser, 1.506 mio.kr.

Områder markeret med grønt er udtryk for, at dette er særlige fokuspunkter i revisionen.

5.3.4.1. Periodisering

I forbindelse med årsafslutningen har vi kontrolleret, at udgifter er henført til det regnskabsår de vedrører.

Der er konstateret mindre fejl i periodiseringen mellem 2018 og 2019.

Omfanget heraf påvirker dog ikke regnskabet samlede retvisende billede.

5.3.5. Bank- og kassebeholdninger, 454 mio.kr.

Der foretages løbende afstemning af de centrale bankbeholdninger (konti med mange transaktioner og store indeståender).

I lighed med tidligere år har vi konstateret, at flere mindre bankkonti, primært fra de enheder, som fortsat selv har ansvaret herfor, ikke har været afstemt løbende i året.

Endvidere foretages der ikke en fuldstændig afstemning af kreditorbankkontoen, hvor alle poster udlignes, hvilket ifølge vor oplysninger skyldes, at der er mange bilag som posteres i klumper.

Vi anbefaler at dette prioriteres fremadrettet, således en fuldstændig afstemning sikres.

I forbindelse med revisionen har vi konstateret en række åbenstående poster af ældre dato, som der ikke er taget stilling til.

Løbende afstemning af likvide poster er et central element i den interne kontrol, hvorfor vi anbefaler, at der fremadrettet iværksættes tiltag til at løbende at foretage en kritisk gennemgang af såvel bankafstemninger som kasseopgørelser.

5.3.6. Udlån til virksomheder, 2.151 mio. kr.

Vi har påset at der er foretaget afstemning af udlån til virksomheder (nettostyrede virksomheder samt virksomheder ejet Grønlands Selvstyre).

5.3.7. Boligstøtteudlån, 674 mio.kr.

Vi har påset at låneporteføljerne er opgjort og værdiansat i overensstemmelse med selvstyrets regnskabsprincipper. Derudover har vi udtaget stikprøver, hvor vi har indhentet og gennemgået den underliggende lånedokumentation.

5.3.8. Andre tilgodehavender, 1.384 mio.kr.

I henhold til de interne retningslinjer og forretningsgange i selvstyret skal alle tilgodehavender, der er ældre end 6 måneder afskrives og overføres til inkassomyndigheden ved Skattestyrelsen, hvorefter eventuelle indbetalinger tilgår inkassoafdelingen i henhold til regnskabshåndbogens retningslinjer herom.

I forbindelse med vores gennemgang af de debitorer som administreres fra centralt hold, har vi ved revisionen observeret en række debitorer, som er overforfaldne, med mere end 6 mdr., men ikke overført til inddrivelse og nedskrives, som interne regler foreskriver.

Når saldi ikke nedskrives kan dette medføre en u hensigtsmæssig forskydning af bevillings overholdelse hos de enkelte enheder, lige som manglende overførsel til inddrivelsesmyndigheden indebærer en risiko for, at der ikke bliver taget hånd om fordringerne og de derfor forældes.

Vi anbefaler at forretningsgange omkring overførsel til inddrivelse overholdes.

5.3.9. Aktier m.v., 3.055 mio. kr.

Aktier m.v. er i overensstemmelse med Selvstyrets regnskabsprincipper optaget til kostpris.

Vi har påset dette i forbindelse med revisionen uden dette har givet anledning til bemærkninger.

5.3.10. Kortfristet gæld, 1.568 mio.kr.

5.3.10.1. Kreditorer

Ved revisionen i forbindelse med aflæggelsen af årsrapporten for 2017 har vi konstateret at der ikke foretages den fornødne afstemning af kreditorer.

Der har været arbejdet med at styrke processen på området i løbet af året, men såvel vores revision i løbet af året som i forbindelse med årsafslutningsprocessen har vist at der ikke foretages afstemninger som ønsket, samt at de foretagne afstemninger indeholder for mange åbenstående poster, hvorfor der fortsat er behov for at arbejde videre med afstemninger af mellemværender med kreditorer.

I forbindelse med revisionen har vi endvidere konstateret en række åbenstående poster af ældre dato, som der ikke er taget stilling til.

Det er vores opfattelse at det som udgangspunkt de enkelte enheders ansvar at sådanne poster afklares løbende, men at dette ikke sker, og at der fra centralt hold ikke tages hånd om dette.

I forbindelse med revisionen af likvide beholdninger konstaterede vi ganske store åbenstående beløb, der burde have været konteret ud på enkelt kreditorer. Noget sådant skaber en usikkerhed omkring den faktiske leverandørgæld og vanskeliggør afstemningen heraf til eksterne kontoudtog yderligere.

Vi anbefaler at arbejdet med afstemning af kreditorer – og afklaring af eventuelle åbenstående mellemværender – skærpes yderligere fremad rettet, således der fokuseres på månedsvist at afstemme top10 leverandører, samt udføre kontrol af afstemningerne.

5.3.10.2. Periodisering af indtægter og udgifter

Selvstyrets regnskabsprincip er som tidligere nævnt, at indtægter og udgifter henføres til det år, hvor retten hertil optjenes – og ikke det år, hvor betaling finder sted.

Periodiseringen har direkte indflydelse på bevillingsregnskabet, idet en forkert periodisering kan give et forkert billede af, hvorvidt bevillingerne er overholdt eller ikke.

Det er vores opfattelse at dokumentationen for regnskabsposten er mangelfuldt specificeret og forklaret. Vi har derfor været nødt til at udarbejde sådanne specifikationer.

5.3.10.3. Skyldige lønrelaterede poster

Vedrører primært afregninger af A-skatter og skyldige feriepenge. Vi har påset at der er kan foretages specifikationer heraf. Vi har derved konstateret, at der er et faldende antal ældre poster, der henstår til afklaring.

5.3.11. Fonden for langsigtede investeringer 634 mio. kr.

Med Budgetloven blev der indført en regnskabsteknisk fond for langsigtede investeringer.

DAU overskuddet for 2016 på 211 mio. kr. er overført til Fonden, idet dette ikke blev disponeret inden udløbet af det efterfølgende finansår (2017).

DAU resultatet for 2017 udviste et overskud på 204 mio. kr., der skal overføres til Fonden, såfremt dette ikke disponeres inden udgangen af 2018. Dette vil ske i 2019.

DAU resultatet for 2018 udgør 115 mio. kr., der skal overføres til Fonden, såfremt dette ikke disponeres inden udgangen af 2019. Dette vil ske i 2020.

Der ud over er merskatteprovenuet ved overførsel af pensionskassemidler til Danmark på 423 mio. kr. overført til Fonden.

5.3.12. Anlægs- og renoveringsfonden, 1.345 mio.kr.

Vi har som led i revisionen foretaget stikprøvevis kontrol af anlægsprojekter.

Vi har i den forbindelse konstateret, at der ikke i alle tilfælde løbende sker budget- og økonomi opfølgning af de enkelte projekter.

Det er således eksempler på projekter, der er afsluttede, men hvor restbevillingen ikke er tilbageført til bevillingskontiene på resultatopgørelsen. Dette kunne være opdaget og korrigeret tidligere, såfremt der var udført en tilstrækkelig opfølgning på projekterne.

På samme vis blev der ved revisionen konstateret, at en række udlånsbevillinger fejlagtigt stod med debetsaldo.

Begge forhold er korrigeret i det endelige årsregnskab.

Vi har endvidere modtaget og gennemgået redegørelsen for Anlægs- og Renoveringsfonden 2017.

5.3.13. Balancekonto, 6.119 mio.kr.

Balancekontoen af årets resultat samt værdireguleringer af lån, der udstedes eller konverteres til rente og afdragsfrie lån m.v.

Vi har under årets revision konstateret, at der i året er foretaget værdireguleringer på 7 mio. kr. vedrørende korrektion af lån, der administreres af INI A/S.

Der ud over er der foretaget en regnskabsteknisk værdiregulering i tilknytning til rente- og afdragsfrie lån til Illuut A/S på 158 mio. kr. (udgift).

Endelig er der overført 211 mio. kr. til Fonden for Langsigtede investeringer i henhold til gældende regler herom.

Vi har i konstateret at der fortsat ikke foreligger en nedskreven politik, og godkendelsesprocedure omkring posteringer på balance kontoen.

Der bør formuleres klare principper for, hvornår posteringer kan posteres på egenkapitalen (i stedet for via den bevillingsstyrede drift) – samt hvorledes sådanne posteringer skal godkendes. (særlig godkendelsesproces)

5.3.14. Eventualrettigheder og forpligtelser

I regnskabet side 78 er selvstyrets eventualforpligtelser oplyst. Der findes ifølge vores oplysninger ikke en central registrering af sådanne forpligtelser, ligesom der ikke foretages kvalitetssikring af oplysningerne.

Efter vores opfattelse ville det ligeledes være relevant også at oplyse eventualrettigheder. Det gælder eksempelvis oplysninger om rente- og afdragsfrie lån, der i regnskabet er værdiansat til 0 kr., men som under bestemte forudsætninger fortsat vil kunne medføre en indtægt for selvstyret.

5.4. Eksternt finansierede midler

På en række områder oppebæres indtægter fra eksterne parter. Disse indtægter skal anvendes til øremærkede formål. Det kan være indtægter ved myndighedsbehandling på Råstofområdet og eksternt finansierede projekter på forskningsområdet.

Disse indtægter og udgifter administreres via statuskonti og påvirker således ikke direkte enhedernes driftskonti.

Dermed er den aktivitet, der foregår på disse konti, ikke synlige i Selvstyrets regnskab.

Vi vil derfor fortsat anbefale, at der udarbejdes selvstændige noter for disse aktiviteter i Selvstyrets regnskab, således regnskabslæser tydeligt kan se omfanget af disse aktiviteter i Selvstyrets årsregnskab.

5.5. Afstemning af transaktioner mellem Selvstyret, de nettostyrede virksomheder, de Selvstyreejede selskaber samt kommunerne

Det er i forbindelse med revisionen søgt at få udarbejdet afstemninger af transaktioner og mellemværender (mellemregninger, tilgodehavender og gæld) mellem Selvstyret, de nettostyrede virksomheder, de Selvstyreejede selskaber samt kommunerne.

En sådan afstemning vil styrke dokumentationen for Selvstyrets eget regnskab og periodiseringen af indtægter og udgifter.

Det er kun lykkedes at fremskaffe afstemninger af enkelte elementer heri.

Derimod er det vanskeligt, at finde afstemninger af, at det, der er indtægtsført i den ene enhed svarer til det, der er udgiftsført i den anden enhed. På samme måde er det vanskeligt, at finde afstemninger af debitorer i den ene enhed med kreditorer i den anden enhed.

Der ligger eksempelvis ingen afstemning af, hvorvidt det Nukissiorfiit har faktureret Selvstyret for i el, vand og varme også svarer til Selvstyrets udgift.

Det samme gælder for Tele Greenland A/S regninger til Selvstyret.

Og det samme gælder for Selvstyrets udgifter til tilskud og refusioner til kommunerne og kommunernes indtægter.

En del af dette vil givetvis blive afhjulpet af den nye fælles offentlige kontoplan for Selvstyre og kommuner.

Vi vil fortsat anbefale, at der etableres processer og systemer, der understøtter sådanne afstemninger, herunder at der indhentes bekræftelser fra samarbejdspartnerne på såvel indtægter/udgifter som tilgodehavender/gæld.

6. Juridisk-kritisk revision

Juridisk-kritisk revision omfatter undersøgelser af, hvorvidt Selvstyret agerer i overensstemmelse med gældende love, regler, standarder, politiske beslutninger og indgåede aftaler.

Revisionen udføres stikprøvevis med afsæt i en vurdering af risiko og væsentlighed. Revisionen omfatter således ikke alle områder/emner hvert år.

Ifølge Standard for God Offentlig Revision nr. 6 om juridisk-kritisk revision skal vi som revisorer fastlægge relevante temaer for løbende juridisk-kritisk revision. Standarden fastlægger derudover en række temaer, som bør adresseres, hvis de er relevante:

- Gennemførelse af indkøb
- Løn- og ansættelsesretlige dispositioner
- Gennemførelse af salg
- Myndigheders gebyropkrævning
- Afgørelser om tildeling af tilskud m.v.
- Rettighedsbestemte overførsler

Den løbende juridisk-kritiske revision retter sig primært mod overholdelsen af administrative love og regler.

Udover ovenstående revideres også overholdelsen af forvaltningsretlige love og regler og sektor-specifikke love og regler. Dette sker dog primært i forbindelse med større undersøgelser (se afsnit 8).

6.1. Kontrolmiljø

Kontrolmiljøet omfatter organisation, processer, kompetencer og hjælpeværktøjer, der understøtter Selvstyrets arbejde med løbende at sikre en overholdelse af gældende love, regler, standarder, politiske beslutninger samt indgåede aftaler og internationale konventioner.

Gennemgangen af kontrolmiljøet har givet anledning til følgende forslag til Selvstyrets overvejelse:

- Udformning af etiske regler
- Styrkelse af retskildesamlinger, herunder eksempelsamlinger, afgørelsespraksis, udfald af klage- og ankesager m.v.
- Implementering af obligatoriske e-learning kurser for sagsbehandlere
- Styrket systemunderstøttelse af sagsbehandlingen

- Indførelse af konsultationspligt hos lovafdelingen ved tvivlssager i forhold til lovforklning, delegationsbeføjelser og habilitetsregler
- Indførelse af efterfølgende intern kontrol af sagsbehandling (fagligt ledelsestilsyn)

Naalakkersuisut har beskrevet sine holdninger og overvejelser i forhold hertil i forbindelse med besvarelsene til Revisionsberetning 2016.

Vi har noteret os besvarelsene hertil og vil inddrage disse besvarelser i det fremtidige arbejde.

Der henvises til såvel nedenstående som til afsnit 8 om større undersøgelser.

6.2. Bevillingskontrol – forbrug contra bevilling, overførselsregler m.v.

Ifølge Regnskabshåndbogen sektion 7.3. er reglerne nu ændret således, at der alene skal afgives regnskabsmæssige forklaringer, når det totale forbrug afviger med mere end 2 pct. eller 1 mio. kr. i forhold til den givne bevilling.

Departementet skal oplyse, hvilke forhold der kan begrunde afvigelsen set i forhold til de gennemførte aktiviteter – og hvorfor der i givet fald ikke har kunnet skaffes bevillingsmæssig hjemmel for afvigelsen.

Vi har gennemgået afvigelsesforklaringerne, der fremgår af bilag til Landskassens årsregnskab.

Det er vores vurdering, at der er arbejdet med at styrke afvigelsesforklaringerne, hvilket givetvis også skal ses i lyset af, at der har været arbejdet med at styrke arbejdet med de løbende budgetopfølgninger i løbet af året.

Regnskabsforklaringerne varierer dog fortsat en del i grundighed og beskrivelsen af årsagerne til afvigelsen – herunder mere konkrete angivelser af, hvorvidt afvigelsen skyldes ændrede aktivitetsniveauer.

Såfremt afvigelsen skyldes, at det ikke har været muligt at besætte alle stillinger bør det efter vores opfattelse samtidigt beskrives, hvilke konsekvenser dette har haft for opgaveløsningen på området.

Kun få afvigelsesforklaringer indeholder umiddelbart begrundelser for, hvorfor der ikke har kunnet skaffes bevillingsmæssig hjemmel for afvigelsen.

6.3. Gennemførelse af indkøb

Reglerne om indkøb findes dels i Inatsisartutlov nr. 11 af 2. december 2009 om indhentning af tilbud i bygge- og anlægsektoren, dels i cirkulære af 24.10.2010 om indkøb af varer og tjenesteydelser i Selvstyrets centraladministration og underliggende institutioner.

Derudover gælder cirkulære om aflevering af kontrakter angående indkøb af varer og tjenesteydelser i Selvstyret.

Et forslag til en egentlig udbudslov har været sendt i høring, men er endnu ikke færdiggjort.

Det er vurderingen, at der især er udfordringer med overholdelsen af cirkulære om aflevering af kontrakter angående indkøb af varer og tjenesteydelser, hvorved arbejdet med effektive indkøb svækkes.

6.4. Løn- og ansættelsesretlige dispositioner

Vi har fra lønsystemet udvalgt et antal lønsager for månedslønnede inden for selvstyrets forskellige forvaltningsområder.

For de udvalgte personer har vi gennemgået og sammenholdt de udbetalte lønninger, tillæg, diæter og reguleringer mv. med lønkontorets sagsakter og det modtagne kontrolmateriale i form af lønoverenskomster, lønoversigter og cirkulæreskrivelser angående konkrete afgørelser m.m.

Vi har ikke konstateret væsentlige fejl ved den udvalgte stikprøve.

Vi fandt dog, at der for flere ansættelser ikke var returneret underskrevet ansættelseskontrakt.

I henhold til lovgivning skal ansættelseskontrakter altid forefindes underskrevet, hvorfor vi anbefaler at der følges op herpå.

6.5. Gennemførelse af salg

På en række områder sælger Selvstyrets institutioner ydelser til eksterne parter. Der er typisk tale om salg af ydelser, der relaterer sig til allerede eksisterende aktiviteter.

Begrebet indtægtsdækket virksomhed (som dette ses andre steder) eksisterer p.t. ikke i Selvstyret – og det er derfor uklart, hvilke regler der om disse aktiviteter.

Det er derfor også uklart, hvilke aktiviteter der må gennemføres som "indtægtsdækket virksomhed" – og hvorledes ydelserne skal prissættes – herunder hvilke overheads der skal indregnes til administration.

På samme vis savnes regler om resultatkrav i forhold til sådanne aktiviteter. Det antages at sådanne aktiviteter ikke må give underskud. Hvis indtægtsdækket virksomhed giver underskud vil dette kun kunne finansieres af driftsbevillingerne. Dette kræver at der er taget bevillingsmæssig stilling til, at det er tilladt.

Vi vil derfor anbefale, at der udarbejdes retningslinjer for indtægtsdækket virksomhed, herunder for krav til beregning af timepriser samt overhead (administrationsbidrag), bestemmelser om resultatkrav samt bestemmelser om anvendelse af eventuelle overskud.

6.6. Myndigheders gebyropkrævning

Det vurderes ikke, at omfanget af gebyropkrævning i Selvstyret er væsentligt.

6.7. Afgørelser om tildeling af tilskud m.v.

Tilskud tildeles via tilskudsbevillinger på Finansloven, hvor der som udgangspunkt er defineret kriterier/betingelser for den konkrete tildeling af tilskud.

6.8. Afgørelser om tildeling af rettigheder

På en række områder tildeles virksomheder rettigheder til udnyttelse af biologiske og geologiske ressourcer, herunder licenser til fangst og fiskeri samt til efterforskning og udvinding af olie, gas, mineraler og andre forekomster.

Arbejdet med behandling af ansøgninger og tildelinger er omfattet af såvel lov om sagsbehandling i den offentlige sektor som eventuelle sektorspecifikke regler. Sidstnævnte er enten fastlagt i sektorlovgivningen eller i et administrativt grundlag.

Oftentimes vil undersøgelser af overholdelsen af love og regler kræve en større undersøgelse – og vi har tidligere undersøgt eksempelvis tildelingen af kvoter til makrelfiskeri. Afrapporteringen herom indeholdte en række anbefalinger til styrkelse af gennemsigtigheden i tildelingsprocessen, samt i forhold til imødegåelse af inhabilitet samt korrekt og rettidig afgørelsesskrivelser.

Vi har noteret os, at en række af disse anbefalinger er fulgt i de efterfølgende års tildeling af kvoter på området.

6.9. Rettighedsbestemte overførsler

Selvstyret overfører ikke selv rettighedsbestemte overførsler til enkeltpersoner, idet sagsbehandlingen i tilknytning hertil er udlagt til kommunerne.

Selvstyret refunderer kommunernes udgifter hertil helt eller delvist.

Der er krav om, at kommunernes revisorer skal gennemføre sagsrevision og udarbejde særskilte revisionsprotokoller herom.

Tilsynet med hvorvidt kommunerne opfylder betingelserne for at hjemtage refusionerne påhviler tilsynsmyndigheden i Departement for Sociale områder og Justitsvæsen, mens selve udbetalingen af refusionerne varetages af Økonomi- og Personalestyrelsen.

Vi har forespurgt, hvorvidt man i Tilsynsenheden gennemgår revisorerens beretninger om den udførte revision, hvilket ikke hidtil har været tilfældet.

Der pågår dog en dialog herom med henblik på skabelsen af et mere effektivt og kombineret fagligt og økonomisk tilsyn på området.

6.10. Mellemværende mellem Grønlands Selvstyre og medlemmer af Naalakkersuisut

Vi har i forbindelse med årsafslutningen gennemgået eventuelle embedsmæssige mellemværender med medlemmer af Inatsisartut og Grønlands Selvstyre pr. 31/12-2018.

Gennemgangen omfatter ikke medlemmernes erhvervsmæssige eller private mellemværende med Selvstyret.

Gennemgangen har ikke givet anledning til bemærkninger.

7. Forvaltningsrevision

Forvaltningsrevision omfatter undersøgelser af, hvorledes Selvstyret arbejder med at udnytte de midler, der er til rådighed på den måde, der skaber mest mulig borgerservice med den mindst mulige indsats (ressourceforbrug)

Undersøgelserne omfatter sparsommelighed, produktivitet og effektivitet.

Revisionen udføres stikprøvevis med afsæt i en vurdering af risiko og væsentlighed. Revisionen omfatter således ikke alle områder/emner hvert år.

Ifølge Standard for God Offentlig Revision nr. 7 skal vi som revisorer fastlægge relevante temaer for løbende forvaltningsrevision. Standarden fastlægger derudover en række temaer, som bør adresseres, hvis de er relevante:

- Aktivitets- og ressourcestyring
- Mål- og resultatstyring
- Styring af offentlige indkøb
- Budgetstyring af flerårige investeringsprojekter
- Styring af offentlige tilskudsordninger

7.1. Kontrolmiljø

Kontrolmiljøet omfatter den etablerede styringsmodel, risikostyring og økonomistyring. Elementer der tilsammen understøtter en sparsommelig, produktiv og effektiv udførelse af de politiske beslutninger.

Gennemgangen af kontrolmiljøet har givet anledning til følgende forslag til Selvstyrets overvejelse:

- Styrket budgetstyring gennem fordeling af bevillinger på måneder og finanskonti
- Indførelse af månedlig budgetopfølgning
- Styrkelse af kommunikationen om indsatser og mål gennem øget anvendelse af intern aftalestyring
- Styrket økonomisk styring af projekter gennem måling og registrering af eget tidsforbrug i tilknytning hertil
- Styrket evaluering af anvendelse af tilskudsmidler
- Indførelse af skærpede regler for indkøb hos eksterne leverandører
- Styrket datagrundlag til brug for styrkelse af ledelsesinformation

- Fortsættelse af det langsigtede arbejde med styrkelse af aktivitet- og ressourcestyring samt mål og resultatstyring
- Naalakkersuisut har beskrevet sine holdninger og overvejelser i forhold hertil i forbindelse med besvarelsenerne til Revisionsberetning 2016.

Vi har noteret os besvarelsenerne hertil og vil inddrage disse besvarelsener i det fremtidige arbejde.

Der henvises i øvrigt såvel til nedenstående som til afsnit 8 og større undersøgelser.

Vi har i øvrigt noteret os redegørelserne for udviklingen i den økonomiske styring, som denne er fremgår af Politisk-Økonomisk Beretning.

7.2. Opfølgning på EU's anbefalinger

EU Kommissionen yder støtte til Grønland i perioden 2014-2020.

Der blev derfor i 2014 gennemført et review af Selvstyrets:

- Macroøkonomiske framework
- Økonomistyring (Public Financial Management)
- Gennemsigtighed og overblik i budgettet (Transparency and oversight of the budget)

I afrapporteringen anbefales en række tiltag – herunder i forhold til den økonomiske forvaltning.

Der udarbejdes en årlig statusrapport på arbejdet med at imødekomme de fremsatte anbefalinger.

Vi har gennemgået senest forelæggende rapport som et led i revisionen af årsregnskabet for 2018.

7.3. Selvstyrets økonomistyring

7.3.1. Aktivitets- og ressourcestyring

Arbejdet med udviklingen af Selvstyrets økonomistyring er forankret i Departement for Finanser – og herunder Økonomi- og Personalestyrelsen.

Arbejdet i Departement for Finanser er primært rettet mod budgettet, budgetstyring og udnyttelse af ressourcer, mens arbejdet i Økonomi- og Personalestyrelsen primært rettet sig mod regnskabsvæsenet, budgetopfølgning og intern revision (controlling).

Selvstyrets økonomistyring er fortsat i høj grad baseret på arbejdet med at overholde bevillingerne – og i mindre grad på sammenhængen mellem indsats og resultater.

Arbejdet vurderes dog at være nået længere i forhold til driftsenhederne (brancheskoler, døgntilbud, sygehuse) end i styrelser og på departementsniveau.

Der er kun ganske få eksempler på, at dokumenterede beskrivelser af opgaveporteføljer, kompetence- og kapacitetsmæssige krav samt reelle ressourcer til rådighed (opgavedirekte tid til rådighed). Der er således kun ganske få eksempler på, at man kan dokumentere sammenhængen mellem opgaver og ressourceforbrug.

Det vil givetvis tage en længere årrække, at udvikle den økonomiske styring i denne retning. Det vil tillige kræve et væsentligt bedre datagrundlag, hvilket igen vil kræve såvel en bedre systemunderstøttelse som yderligere administrative ressourcer.

7.4. Mål- og resultatstyring

De samfundsmæssige formål med en give aktivitet fastlægges som udgangspunkt i den konkrete lovgivning på området.

Mål- og resultatstyringen handler om, hvorledes ledelsen konkretiserer disse mål i hverdagen, således organisationen ledes i retning af en realisering af disse mål – og hvorledes der følges op på om de fastlagte mål opnås.

Dette arbejde er i dag meget personbåret (i modsætning til metodebåret). Dette indebærer at arbejdet er meget afhængigt af den enkelte leders kompetencer og engagement.

Det vil givetvis tage en længere årrække, at udvikle den økonomiske styring i denne retning.

Det vil tillige kræve et væsentligt bedre datagrundlag, hvilket igen vil kræve såvel en bedre systemunderstøttelse som yderligere administrative ressourcer.

Da især arbejdet med effektevaluering stiller ganske andre krav til kompetencer end de, der i dag vurderes at være til rådighed de fleste steder i organisationen, vil dette endvidere kræve et større kompetenceudviklingsprogram.

7.5. Styring af offentlige indkøb

I Økonomi- og Personalestyrelsen er der etableret en afdeling for strategiske indkøb. Afdelingen gennemfører analyser af potentialer for indgåelse af indløbsaftaler, ligesom afdelingen enten forestår eller rådgiver om gennemførelsen af udbudsprocesser.

På sygehusområdet er der indgået aftaler, der indebærer at sygehusene kan købe ind på indkøbsaftaler indgået af danske regioner.

Der findes for nuværende ikke meget materiale, der viser hvor stor en del af Selvstyrets indkøb, der er relevant i forhold til udbud (volumen og potentialer), hvor stor en del heraf, der allerede er aftaledækket og endelig hvilke grad af aftaleloyalitet, der udvises af de indkøbsansvarlige personer i Selvstyret.

Økonomi- og Personalestyrelsen vurderer dog, at der er et ganske stort uudnyttet potentiale på området.

7.6. Budgetstyring af flerårige investeringsprojekter

Selvstyret gennemfører løbende ganske store og flerårige investeringsprojekter. Disse har hidtil være styret inden for rammerne af Anlægs- og Renoveringsfonden.

Anlægs- og Renoveringsfonden er en regnskabsteknisk fond, der medvirker til at synliggøre bevilgede midler, der endnu ikke er anvendt til besluttede projekter.

Vi har tidligere gennemført en analyse af Anlægs- og Renoveringsfonden, hvor det blev konkluderet, at Fonden var et effektivt værktøj til synliggørelse af fremdriften i anlægsprojekterne.

Årsagerne til ophobningen af midler i Fonden kunne sjældent henføres til Fonden – men Fonden synliggjorde udfordringerne.

Med vedtagelsen af Budgetloven blev det besluttet at nedlægge Fonden. De bagved liggende årsager til ophobningen af midlerne vil givetvis fortsat eksistere, men vil muligvis ikke være lige så synlige efter nedlæggelsen af Fonden.

Arbejdet med fler-årige investeringer er styrket med indførelsen af sektorplaner og en mere koordineret landsplanlægning. Projekter bør som udgangspunkt herefter kun bevilges på Finansloven, hvis projektet har indgået sektorplanarbejdet og er prioriteret som et anlægsprojekt.

Dette vil med stor sandsynlighed styrke gennemførelsen af større investeringsprojekter frem ad rettet.

Som støtte for den løbende gennemførelse af investeringsprojekter, er der udviklet forskellige projektmodeller, som dog anvendes i varierende grad.

7.7. Styring af offentlige tilskudsordninger

Det er i høj grad overladt til den administrative enhed, der administrerer Selvstyrets tilskudsordninger, at fastlægge principperne for administrationen af tilskud.

På de fleste områder er der udarbejdet overordnede beskrivelser af ansøgningsproces, tildelingsproces og kriterier samt for opfølgning og afrapportering fra tilskudsmodtager.

Der er på enkelte områder taget initiativ til at følge op på, om tilskuddene har den ønskede effekt, men dette arbejde er endnu i implementeringsfasen.

8. Større forvaltningsrevisionsundersøgelser

Større undersøgelser kan iværksættes af Revisionsudvalget eller medlemmer af Naalakkersuisut.

Større undersøgelser tilrettelægges ud fra et konkret undersøgelsestema, hvor såvel økonomiske som juridiske aspekter inddrages.

Temaerne kan bringes i forslag af såvel Revisionsudvalget som medlemmer af Naalakkersuisut, ligesom Deloitte som ekstern revisor kan bringe temaer i forslag.

8.1. Større undersøgelser rekvireret af Revisionsudvalget

Revisionsudvalget rekvirerede i 2017 en større undersøgelse af processen for tildeling af Servicekontrakter på personbefordring.

Rapporten om den gennemførte undersøgelse blev afleveret primo 2018 og betragtes som værende afsluttet med Revisionsudvalgets betænkning til årsregnskabet for 2017.

8.2. Større undersøgelser rekvireret af medlemmer af Naalakkersuisut

Der har ikke i 2018 været rekvireret større, særskilte undersøgelser fra medlemmer af Naalakkersuisut.

9. Revision af selvstændige offentlige virksomheder

Selvstændige offentlige virksomheder er en del af den juridiske enhed Grønlands Selvstyre. Selvstændige offentlige virksomheders årsregnskaber indgår ligeledes som en del af det samlede årsregnskab for Grønlands Selvstyre.

Selvstændige offentlige virksomheder omfatter:

- Brancheskolerne
- Grønlands Universitet

De disse organisationer har egne driftsbestyrelser aflægges der samtidig selvstændige driftsregnskaber, der ligeledes forsynes med en revisionspåtegning.

Der er afgivet revisionspåtegninger uden forbehold og supplerende oplysninger på de reviderede driftsregnskaber.

9.1. Grønlands Universitet

I forbindelse med revisionen af Grønlands Universitet har der været udfordringer med at opgøre omfanget af eksternt finansierede forskningsprojekter – og herunder opgørelsen af restbevillingerne for de enkelte tilskud.

Universitetet i 2018 gennemført et afklaringsarbejde der har styrket administrationen af området – både i forhold til en opgørelse af restbevillinger, men også i forhold til dokumentationen af økonomien i de enkelte eksternt finansierede forskningsprojekter.

10. Revision af nettostyrede virksomheder

De nettostyrede virksomheder er en del af den juridiske enhed Grønlands Selvstyre og omfatter virksomhederne:

- Nukissiorfiit
- Mittarfeqarfiit
- Asiaq

De nettostyrede virksomheder indgår ikke i Selvstyrets årsregnskab, men aflægger særskilte årsregnskaber.

Der er afgivet revisionspåtegninger uden forbehold og supplerende oplysninger på årsregnskaberne for Nukissiorfiit og Asiaq.

10.1. Ny regnskabsbekendtgørelse

Med Selvstyrets bekendtgørelse nr. 24 af 22. december 2017 om regnskabsaflæggelse for Grønlands Selvstyres nettostyrede virksomheder blev der indført de nye regnskabsregler for de nettostyrede virksomheder.

Bekendtgørelsen indebærer at der for 2018 skal aflægges årsregnskab efter regler, der svarer til den til den udgave af Lov om årsrapporter (for private virksomheder), der er gældende i Grønland med de afvigelser, som følger af, at der er tale om en selvstyrejet virksomhed, som drives ud fra samfundsmæssige hensyn, reguleret efter særlig lovgivning.

Bekendtgørelsen er trådt i kraft for Nukissiorfiit og Asiaq, mens den først træder i kraft for Mittarfeqarfiit for regnskabsåret 2019.

Den nye bekendtgørelse vil indebære betydelige værdireguleringer af anlægsaktiverne i Mittarfeqarfiit, ligesom bekendtgørelsen vil kunne have konsekvenser for værdiansættelsen af nye anlægsinvesteringer.

10.2. Nukissiorfiit

Følgende afsnit fremgår også af revisionsprotokollen til Nukissiorfiits årsregnskab:

"Den nye regnskabsbekendtgørelse indebærer, at Nukissiorfiit fremadrettet skal aflægge årsregnskab efter principper, der svarer til den til enhver tid gældende årsregnskabslov om aflæggelse af årsrapporter for private virksomheder med de afvigelser, som følger af, at der er tale om en selvstyrejet virksomhed, som drives ud fra samfundsmæssige hensyn, reguleret efter særlig lovgivning.

Anlægsaktiverne skal optages til historisk kostpris med fradrag af akkumulerede afskrivninger som i dag – dog højest til en værdi, der svarer til aktiverne nettorealiseringsværdi (tilbagediskonterede

nettoindtægter). Med andre ord, hvis nettoindtægterne ikke kan dække afskrivningerne, så skal der foretages en nedskrivning af aktiverne til værdi, så de resterende løbende afskrivninger kan rummes inden for nettoindtægterne.

Nukissiorfiit har hidtil – i vid udstrækning – kunne rumme forrentning og afskrivning af anlægsaktivernes anskaffelsessum.

Den 1. januar 2018 blev der indført et enspris-system – dog undtaget kunder inden for fiskeindustrien. Dette er gennemført ved, at fastsætte taksterne svarende til de hidtil mindste takster fra den forhenværende kostbaserede takstmodel (dog med fastlagte minimums og maksimumspriser).

Dette påfører Nukissiorfiit et fald i indtægterne på ca. 153 mio. kr., der delvist kompenseres gennem en servicekontraktbetaling og en rentenedsættelse på de langfristede lån til Selvstyret.

Dette er imidlertid ikke tilstrækkeligt til fuldt ud at dække nedgangen i indtægterne. Der skabes dermed et underskud, der vil indebære at afskrivningerne ikke længere kan rummes inden for et nul-resultat. Dermed skal der ske en nedskrivning af anlægsaktiverne.

Nukissiorfiit har opgjort nedskrivningsbehovet til 1,6 mia. kr. – efter tilførsel af servicekontraktmidler på 72 mio. kr.

Dette vil indebære en reduktion i de årlige afskrivninger på ca. 113 mio. kr. for de anlæg, som er omfattet af primo-nedskrivningen i forbindelse med overgangen til ny regnskabsbekendtgørelse.

Nedskrivningen er udtryk for, at man reelt opkræver 1,6 mia. kr. for lidt for virksomhedens ydelser over aktivernes levetid. Midler der skulle være anvendt til reinvesteringer i nye aktiver, når de nuværende aktiver er nedslidt.

Fordi nedskrivningen fremkommer i forbindelse med en praksisændring, der er en konsekvens af de nye regnskabsregler, så bogføres nedskrivningen over egenkapitalen.

Dette indebærer også, at en fremtidig tilbageførsel af nedskrivningsbehovet for de aktiver, der har været omfattet af primo-nedskrivningen skal tilbageføres via egenkapital.

Virksomheden har besluttet en praksis for genberegning af nedskrivningsbehovet, der indebærer at et resultat der overstiger +/- 2,5 procent af omsætning vil udløse en nedskrivningstest.

Reguleringer i forhold hertil vil påvirke virksomhedens drift – med mindre altså, der er tale om en tilbageførsel af de nedskrivninger, der er foretaget over egenkapitalen.

Virksomheden har i øvrigt redegjort for ovenstående ændringer i ledelsesberetningen.

Vi er enige med i ledelsens i værdiansættelsen af materielle anlægsaktiver og beskrivelserne heraf i årsrapporten.”

10.3. Mittarfeqarfiit

Af revisionspåtegningen på årsregnskabet for Mittarfeqarfiit fremgår følgende forbehold:

”Værdiansættelsen af anlægsaktiverne og de tilhørende afskrivninger er foretaget med det formål, at kunne afspejle virksomhedens ressourceforbrug, og uden hensyntagen til virksomhedens muligheder for at forrente og afskrive anlægsaktiverne, da finansieringen heraf sker ved bevillinger på Finansloven.

I henhold til Hjemmestyrets regnskabsbekendtgørelse for nettostyrede virksomheder skal der foretages nedskrivning af værdien af et anlægsaktiv, såfremt et anlægsaktiv forringes i værdi – og værdiforringelsen ikke er forbigående.

Som det fremgår af ledelsesberetningen, så har ledelsen ikke pr. 31.12.2018 haft et dokumenteret grundlag for vurdering af behovet for nedskrivninger af de bogførte værdier som følge af skader på landingsbaner som følge af ændrede forhold i undergrunden – eller som konsekvens af de igangværende overvejelser om en ændret lufthavnsstruktur i Grønland.

Vi tager derfor forbehold for værdiansættelsen af landingsbaner, forpladser m.v. i Kangerlussuaq i alt 290 mio. kr.”

11. Øvrige oplysninger

11.1. Ledelsens regnskabserklæring og ikke-korrigerede fejl i årsregnskabet

Som led i revisionen af vanskeligt reviderbare områder har ledelsen for Finansdepartementet afgivet en regnskabserklæring over for os for regnskabsåret.

11.1.1. Ikke-korrigerede fejl i årsregnskabet

I henhold til internationale standarder om revision skal vi informere om forhold, som ikke er korrigeret i årsregnskabet.

Denne oplysning skal gives for at sikre, at Inatsisartut og Revisionsudvalget er orienteret herom.

Ikke-korrigerede fejl og mangler i regnskabsoplysninger

Det er ikke konstateret væsentlige fejl eller mangler i årsregnskabet for 2018.

11.2. Andre opgaver

Siden afgivelsen af vores revisionsprotokol for 2017 vedrørende årsregnskabet har vi udført efterfølgende opgaver for Selvstyret.

11.2.1. Rådgivnings- og assistanceopgaver

Inden vi accepterer rådgivnings- og assistanceopgaver, vurderer vi i hvert enkelt tilfælde, om den stillede opgave kan skabe tvivl om vores uafhængighed i forhold til varetagelsen af vores opgave som erklæringsrevisor for Grønlands Selvstyre.

Der er siden afgivelsen af revisionsberetning 2016 af 02.05.2017 udført følgende andre opgaver end erklæringsopgaver:

- Assistance med vurdering af overholdelse af Persondatareglerne på Ilisimatusarfik
- Gennemførelse af en evaluering af status på universitetsreformen efter de første 10 år
- Assistance med indsamling og kvalitetssikring af dokumentation for årsrapporten forud for revisionens påbegyndelse

12. Erklæring

I henhold til lovgivningen skal vi erklære, at vi opfylder de habilitetsbetingelser, der er indeholdt i lovgivningen, og at vi under revisionen har modtaget alle de oplysninger, vi har anmodet om.

Nuuk, den 2. maj 2019

Deloitte

Statsautoriseret Revisionspartnerselskab

Bo Colbe

statsautoriseret revisor

Bilag 2 – Revisionens formål, udførelse og omfang samt ansvarsfordeling

Revisionens formål og omfang

Revisionens formål er at styrke årsregnskabet troværdighed, og det er vores ansvar at undersøge, om regnskabet er uden væsentlige fejl eller mangler, og om de dispositioner, der er omfattet af regnskabsaflæggelsen, er i overensstemmelse med meddelte bevillinger, Inatsisartuts øvrige beslutninger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis, herunder at foretage kritisk gennemgang af selvstyrets regnskabsføring og de i forbindelse hermed etablerede kontrolforanstaltninger.

Revisionen af årsregnskabet er planlagt og udført i overensstemmelse med de internationale standarder om revision og yderligere krav ifølge grønlandsk revisorlovgivning, Inatsisartutlov nr. 26 af 28. november 2016 om kommunernes og Grønlands Selvstyres budgetter og regnskaber m.v.

Med vedtagelsen af Inatsisartutlov nr. 26 af 28. november 2016 om kommunernes og Grønlands Selvstyres budgetter og regnskaber blev det gjort obligatorisk, at revisionen af Grønlands Selvstyre udføres efter God Offentlig Revisionsskik som denne er defineret i Standarder for Offentlig Revision (SOR).

Dette indebærer at der – ud over den finansielle revision af årsregnskabet retvisende billede også udføres forvaltningsrevision ligesom omfanget af den juridisk-kritiske revision (kontrollen af overholdelse af love og regler) er øget i omfang i forhold til tidligere, hvor revisionen alene har været udført i overensstemmelse med god revisionsskik.

Som udgangspunkt for revisionen har vi foretaget en systematisk risikovurdering, således at hovedvægten er lagt på de poster i årsregnskabet, og de dele af selvstyrets regnskabs- og rapporteringssystemer samt øvrige forretningsgange, hvor risikoen for væsentlige fejl er størst. Revisionen sigter således ikke mod at opdage eller rette uvæsentlige fejl, som ikke medfører en ændret helhedsvurdering af årsregnskabet.

Som grundlag for vores risikovurdering har vi indhentet informationer om blandt andet følgende forhold:

- Relevant lovgivning og andre eksterne forhold
- Aktiviteter og anvendt regnskabspraksis
- Mål, strategier og tilhørende forretningsrisici
- Forretningsgange og Selvstyrets interne kontrolsystem
- Administrativ organisation, kapacitet og kompetence.

Revisionen udføres primært ved test af de kontroller, som selvstyret selv har tilrettelagt med henblik på at imødegå væsentlige fejl og mangler. De testede kontroller omfatter såvel organisatoriske som elektroniske og manuelle kontroller. Vi har således gennemgået it-anvendelsen under hensyntagen til dennes betydning for Landskassens årsregnskab.

Derudover har revisionen omfattet regnskabsanalytisk revision, samt vurdering af de afgivne forklaringer på væsentlige afvigelser mellem bevilling og forbrug.

Revisionen har således kun omfattet en gennemgang af bilag og transaktioner i det omfang, vi har fundet det nødvendigt - eller i det omfang særlige regler foreskriver dette.

Væsentlige fejl i årsregnskabet kan skyldes såvel utilsigtede som tilsigtede handlinger eller undladelser. Muligheden for at hindre væsentlige fejl, herunder besvigelser og uregelmæssigheder, beror først og fremmest på, om der ved tilrettelæggelsen af registreringssystemer og forretningsgange sikres en betryggende intern kontrol.

Under revisionen har vi med den fornødne professionelle skepsis haft opmærksomheden henledt på forhold, der kunne tyde på besvigelser og andre uregelmæssigheder. Vi har i forbindelse med revisionen drøftet:

- ledelsens vurdering af risikoen for, at årsregnskabet kan indeholde væsentlige fejl som følge af besvigelser,
- ledelsens vurdering af de regnskabs- og kontrolsystemer ledelsen har indført for at imødegå sådanne risici samt
- ledelsens kendskab til eventuelle konstaterede eller igangværende undersøgelser om besvigelser.

Fejl i årsregnskabet, der er en følge af besvigelser og uregelmæssigheder, vil ikke nødvendigvis blive opdaget under revisionen, da fejl af denne karakter sædvanligvis tilsløres eller holdes skjult. Hvis vi konstaterer forhold, der giver formodning herom, vil vi efter nærmere aftale foretage yderligere undersøgelser med henblik på at få afkræftet eller bekræftet formodningens rigtighed.

Revisionens udførelse

Vi har udført revisionen i årets løb og i forbindelse med årsafslutningen. Revisionen er ikke afsluttet, før vi har forsynet årsregnskabet med revisionspåtegning.

Omfanget af vores arbejde er fastlagt ud fra vores samlede vurdering af væsentlighed og risiko for væsentlig fejlinformation i årsregnskabet.

Revisionen er udført ved, at vi på stikprøvebasis har indhentet dokumentation for - eller på anden måde har overbevist os om - regnskabsmaterialets rigtighed, ligesom vi ved stikprøver har dannet os overbevisning om, at regnskabshåndbogens bestemmelser om anvisnings-, attestations- og betalingsprocedurer er overholdt.

Vi har sammenholdt bevillingsregnskabet med de af Inatsisartut givne bevillinger og tillægsbevillinger og har ved væsentlige afvigelser gennemgået den pågældende institutions eller forvaltningens regnskabsmæssige forklaringer på afvigelsen.

Ved revisionen har vi overbevist os om, at de i den finansielle status opførte aktiver er til stede, at de tilhører selvstyret, og at de er værdiansat i overensstemmelse med gældende regnskabspraksis for. Vi har desuden vurderet, om samtlige gældsforpligtelser, der påhviler selvstyret, er medtaget og målt forsvarligt, samt at regnskabsposterne er periodiseret og korrekt præsenteret i regnskabet.

Vi har undersøgt, om alle væsentlige begivenheder indtil datoen for revisionspåtegningen er korrekt medtaget i årsregnskabet.

I forbindelse med revisionen af årsregnskabet har vi i overensstemmelse med god revisionsskik drøftet en række oplysninger inden for særligt vanskeligt reviderbare områder med Finansdepartementet. Dette kan omfatte oplysninger om eventualforpligtelser i form af garantistillelser, retssager samt besvigelser, begivenheder efter balancedagen samt regnskabsposter, hvortil der knytter sig særlig risiko eller usikkerhed.

Vi har foretaget en helhedsvurdering af årsregnskabet, herunder hvorvidt det under iagttagelse af den gældende regnskabspraksis for selvstyret giver tilstrækkelig information.

Revisors rapportering

Som afslutning på revisionen vil vi forsyne årsregnskabet med en revisionspåtegning. Når der er tale om en revisionspåtegning uden forbehold og supplerende oplysninger, er denne udtryk for,

- at årsregnskabet er aflagt og revideret i overensstemmelse med lovgivningens krav til regnskabsaflæggelsen
- at årsregnskabet giver et retvisende billede af Selvstyrets aktiver, passiver og finansielle stilling samt af resultatet af selvstyrets aktiviteter
- at der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der understøtter, at de dispositioner, der er omfattet af årsregnskabet, er i overensstemmelse med meddelte bevillinger, Inatsisartuts øvrige beslutninger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

I tilslutning til revisionens afslutning har vi afgivet en revisionsprotokol til årsregnskabet, hvori vi i hovedtræk har redegjort for væsentlige regnskabs- og revisionsmæssige forhold samt udførte revisionsarbejder og konklusionerne herpå. Såfremt vi i forbindelse med revisionen af årsregnskabet har fået forelagt interne specifikationer, rapporter eller lignende, som efter vores opfattelse er nødvendige for stillingtagen til årsregnskabet, vil vi gøre opmærksom herpå i revisionsprotokollen.

Herudover har vi i årets løb afgivet revisionsprotokoller, når vi har udført revisionsarbejder, der har kunnet danne grundlag for selvstændige konklusioner, eller når vi i øvrigt har anset det for påkrævet.

Såfremt vi i forbindelse med revisionen har konstateret svagheder, mangler eller uhensigtsmæssigheder i selvstyrets regnskabs- og registreringssystemer samt øvrige forretningsgange mv., vil dette blive meddelt selvstyret med vores forslag til afhjælpning heraf. Såfremt der er tale om væsentlige mangler, eller vi i øvrigt finder det påkrævet, vil forholdet tillige blive indført i revisionsprotokollen. Vi skal for en ordens skyld bemærke, at revisionen af årsregnskabet ikke er tilrettelagt med henblik på at afdække samtlige svagheder, mangler eller uhensigtsmæssigheder, der måtte forekomme i selvstyrets regnskabs- og registreringssystemer mv.

Bliver vi under revisionen bekendt med forhold, der giver begrundet formodning om, at medlemmer af ledelsen kan ifalde erstatnings- eller strafansvar, skal vi i henhold til lovgivningen give supplerende oplysninger herom i revisionspåtegningen.

Vi er som revisorer underlagt tavshedspligt, og dette indebærer, at vi ikke må videregive fortrolige oplysninger, som vi får kendskab til i forbindelse med revisionen. Denne tavshedspligt omfatter dog ikke oplysninger, som kræves efter gældende lov, domstols- eller voldgiftsafgørelse eller af tilsynsmyndigheder, eller hvor det med rette anses for nødvendigt for at kunne beskytte egne lovlige interesser.

Medmindre anden aftale foreligger, kommunikerer vi elektronisk med selvstyret, når dette er hensigtsmæssigt. Kommunikation via internettet indebærer risiko for, at fortrolig information læses af andre end dem, informationen er tiltænkt. Vi påtager os derfor intet ansvar for skader, der måtte opstå som følge af anvendelsen af kommunikation via internettet, ligesom vi ikke vil gøre tilsvarende ansvar gældende over for selvstyret.

Ansvarsfordeling

Revisionen bygger, ifølge lovgivningen, på følgende fordeling af ansvar for årsregnskabet mellem selvstyrets ledelse og revisor:

Ledelsens ansvar

Det er ledelses ansvar, at selvstyrets bogføring sker under iagttagelse af lovgivningens regler herom, og at formueforvaltningen foregår på betryggende måde blandt andet ved etablering af et pålideligt internt kontrolsystem, at selvstyrets bogføring og formueforvaltning kontrolleres på en tilfredsstillende måde, samt at det nødvendige grundlag for revision er til stede.

Det er endvidere ledelses ansvar, at det gennem hensigtsmæssige forretningsgange samt registrerings- og kontrolsystemer sikres, at tilsigtede og utilsigtede fejl så vidt muligt forebygges samt opdages og korrigeres.

Ledelse har endvidere ansvar for, at der hvert år udarbejdes et årsregnskab, der opfylder lovgivningens bestemmelser. Det er ligeledes ledelsens ansvar, at revisor har adgang til samtlige de oplysninger, som revisor anser for nødvendige til løsning af revisionsopgaven.

Revisors ansvar

Det er revisors ansvar at kontrollere, at det udarbejdede årsregnskab opfylder lovgivningens regnskabsbestemmelser samt relevante regnskabsstandarder, og herunder vurdere den anvendte regnskabspraksis samt de af ledelsen afgivne oplysninger og udøvede regnskabsmæssige skøn. Det er endvidere vores ansvar at kontrollere, at årsregnskabet ikke indeholder væsentlige fejl.

Ifølge revisorloven er revisor offentlighedens tillidsrepræsentant i forbindelse med afgivelse af erklæringer, der kræves i henhold til lovgivningen, eller ikke udelukkende er bestemt til hvergivers eget brug. Dette indebærer, at vi i forbindelse med erklæringsafgivelsen også skal varetage hensynet til andre regnskabsbrugere end Inatsisartut og Revisionsudvalget.

I det omfang vi efter aftale med yder rådgivning og assistance, har vi som rådgivere et selvstændigt ansvar herfor.

Revisors dokumentationsmateriale

Arbejds papirer og anden dokumentation, herunder såvel elektroniske som fysiske arbejds papirer, der tilvejebringes som led i revisionen, tilhører alene Deloitte. I henhold til gældende praksis kan sådan dokumentation makuleres eller slettes efter 5 år, medmindre vi anser dokumentationen for at være af fortsat betydning for revisionen.

Findes det hensigtsmæssigt at udlevere materiale eller filer til selvstyret, sker dette under forudsætning af, at selvstyret alene anvender materialet til eget brug og ikke videregiver dette til tredje mand.

Vi påtager os intet ansvar for selvstyrets eventuelle egen anvendelse af det udleverede materiale, medmindre der indgås særskilt skriftlig aftale om vores assistance med bearbejdning af materialet samt vores ansvar i forbindelse hermed.

Kvalitetssikring af den udførte revision

Ifølge revisorloven er vi underlagt regler om kvalitetskontrol, der udføres af et Revisortilsyn, som er nedsat af Erhvervsstyrelsen. Revisortilsynet udpeger de personer, der forestår kvalitetskontrollen.

Dette medfører, at vores arbejdsdokumentation, herunder også for revisionen af selvstyret, stikprøvevis kan blive udvalgt til kvalitetskontrol.

Medlemmer af Revisortilsynet og de personer, der forestår kvalitetskontrollen, er underlagt tavshedspligt.

Rådgivnings-, assistance- og øvrige opgaver

Hvis der træffes særlige aftaler om afgivelse af særlige erklæringer eller lignende, vil dette blive omtalt i revisionsprotokollen.

Når vi udfører rådgivnings- og assistanceopgaver, vil vi vurdere, om vi opfylder uafhængighedsbestemmelserne i revisorloven.

Inden vi accepterer øvrige rådgivnings- og assistanceopgaver, vil vi i hvert enkelt tilfælde vurdere, om den stillede opgave kan vække tvivl om vores uafhængighed i forhold til varetagelsen af vores.

Om Deloitte

Deloitte leverer ydelser inden for Revision, Skat, Consulting og Financial Advisory til både offentlige og private virksomheder i en lang række brancher. Vores globale netværk med medlemsfirmaer i mere end 150 lande sikrer, at vi kan stille stærke kompetencer til rådighed og yde service af højeste kvalitet, når vi skal hjælpe vores kunder med at løse deres mest komplekse forretningsmæssige udfordringer. Deloitte's ca. 200.000 medarbejdere arbejder målrettet efter at sætte den højeste standard.

Deloitte Touche Tohmatsu Limited

Deloitte er en betegnelse for Deloitte Touche Tohmatsu Limited, der er et britisk selskab med begrænset ansvar, og dets netværk af medlemsfirmaer. Hvert medlemsfirma udgør en separat og uafhængig juridisk enhed. Vi henviser til www.deloitte.com/about for en udførlig beskrivelse af den juridiske struktur i Deloitte Touche Tohmatsu Limited og dets medlemsfirmaer.